Влада - Радам !

ГОЛОС УКРАЇНИ

Газета Верховної Ради України № 158 (658) ♦ П'ятниця, 20 серпня 1993 року ♦ Ціна 60 крб.

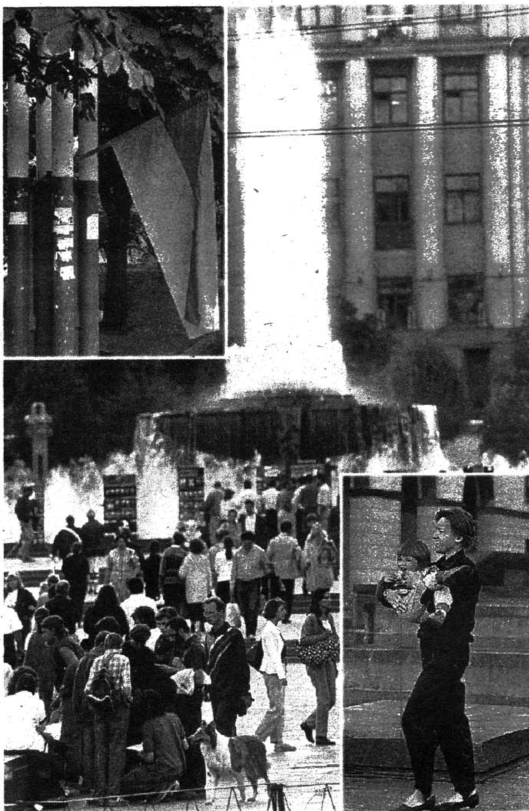
МИ ПОХОДИМ З НАРОДУ, ЯКИЙ ЩОЙНО ВИЙШОВ В ПУСТЕЛЮ

Сорок років біблійний Мойсей водив ізраїльський народ пустелею, визволяючи його — волею Божою — з єгипетського полону. В обранця Господнього не було проблем з географією: він-бо знав, що до обіцяного краю не така вже й далека дорога. Сорок літ знадобилося євреям, щоб здолати найбільшу перешкоду — рабську захланність. Невільники бачили просто себе не шлях до волі, а розпечену пустелю і ремствували на Мойсея, бо «в неволі єгипетській всі були п'яні й веселі». Нам також нелегко подолати ту перешкоду. А, може, ще важче, ніж обраному народові: не падає манна небесна, не б'є зі скелі цілюща вода. Хіба час від часу спуститься з неба літак з гуманітарною допомогою. Оскільки нема в нас свого Мойсея, ми ремствуємо на демократів і Президента, на прем'єра й Пинзеника... На будь-кого, хто не сподобився ще на чудо — зробити всіх зразу і вільними, і багатими. Забуваємо, що там, на Банковій чи Грушевського, не Господь, а люди. І дива не буде.

Ми прийшли до незалежності, неретнувши невидимий кордон між днем учорашнім і нинішнім. Наче й нічого не змінилося, неначе просто з'явилася нова вивіска на фасаді країни. І тут, на головному майдані держави — майдані Незалежності, крім назви і святкових транспарантів: все, як було раніше, до історичних подій серпня 91-го — фонтани, фотографи, закохані, жебраки, продавці книжок і національної символіки. І так само політичні плакати на паркані, що закриває від перехожих поранений поштамт. Доба гасел не відійшла в минуле...

Наша незалежність ще зовсім юна. Закохані й зраджені, натхненні й зневірені — всі ми, за словами поета, «походим з народу, який щойно вийшов в пустелю».

Людмила КОХАНЕЦЬ.
Фото Олександра КЛИМЕНКА.

Готуємось до свята

УЖГОРОД

Прикметною рисою святкування Дня Незалежності в регіоні стала активна підготовка до нього представників усіх національностей, які проживають у краї. Так, на Берегівщині, де в основному мешкають угорці, заплановано масові маївки в усіх населених пунктах району. У багатьох з них урочистості поєднані із святкуванням успішного завершення цьогорічних жнив. Будуть і оригінальні зустрічі. Приміром, в агропромисловій фірмі «Нове життя» вирішено провести... футбольний матч між працівниками Закарпатського та Будапештського телебачення. А у Великому Березному представники громадських формувань зустрінуться у традиційній музичній вітальні. Військовий парад підрозділів Українських Збройних Сил вирішено провести в Мукачевому.

Майже в усіх райцентрах області відбудуться святкові ярмарки. На березі швидкоплинної Тиси в гірському Рахові до Дня Незалежності приурочене відкриття пам'ятника Т. Г. Шевченкові.

А святкування розпочалося ще 19 серпня урочистими зборами представників усіх районів краю та концертом в обласному муздрамтеатрі.

ЛЬВІВ

Цими днями культурне життя Львова насичене, як ніколи. Річниця Незалежності запам'ятається львів'янам не тільки і не стільки парадними заходами на проспекті Свободи (колишній проспект Леніна), а передусім подіями, що полишають глибокий слід у нашому інтелектуальному, духовному житті.

Подія номер один — другий Міжнародний конгрес україністів, що триватиме з 22 по 28 серпня у Львівському держуніверситеті. У його роботі візьмуть участь численні гості з близького й далекого зарубіжжя, видатні вчені, громадські діячі. 20 — 21 серпня відбудеться міжнародна науково-практична конференція «Просвіта» — історія і сучасність», присвячена 125-річному ювілею інституції, яка готувала духовне підгрунтя незалежності України.

Звичайно ж, учасників обох заходів запрошено на урочистий вечір до Львівського театру опери та балету.

Х. Г. ФОН БАССЕВІТЦ: «Я ЗАВЖДИ ПАМ'ЯТАТИМУ ВАШУ ЧАРІВНУ КРАЇНУ І ЇЇ ЩИРИХ ЛЮДЕЙ»

Учора Голова Верховної Ради України Іван Плющ прийняв Надзвичайного і Повноважного Посла ФРН в Україні Хеннекке Графа фон Бассевітца в зв'язку з його від'їздом на батьківщину. Вітаючи гостя, глава українського парламенту наголосив, що у нашій державі його завжди пам'ятатимуть як першого посла в суверенній Україні. І. Плющ також зазначив, що пан Бассевітц доклав багато зусиль для розвитку відносин між двома країнами. На думку німецького посла, в нашій державі протягом кількох років відбулися значні перетворення, і він впевнений, що реформи згодом дадуть добрі результати. Сторони також обговорили низку економічних та міжнародних проблем.

Продиктовано в номер

Референдум тільки в строк

«Позиція перенесення референдуму на грудень чи ж його скасування нас не влаштовує. Вимагаємо проводити референдум в суворо визначені Верховною Радою строки, тобто 26 вересня 1993 року», — говориться в листі до Президії парламенту, який підписали 17 серпня на нараді в Макіївці представники 15 вугільних об'єднань, страйккомів, профспілки працівників вугільної промисловості та незалежної профспілки гірників. Виступили вони від імені трудових колективів Донецької, Луганської та Дніпропетровської областей. В разі невиконання головної вимоги на фоні зростання цін, сказано в листі, може бути некерований соціальний вибух. «Ми залишаємо за собою право боротися за свої інтереси, за свою гідність усіма засобами, які в нас є», — так закінчується документ.

Третій міжнародний з'їзд уперше в Києві

Сьогодні в Будинку вчителя відкривається Всесвітній з'їзд українського вчительства. Це вже третє зібрання освітян. Але в Україні такий з'їзд уперше. Його організувала Українська спілка професійних учителів, штаб-квартира якої розташована у Філадельфії. Учасники з'їзду розглядатимуть стан української освіти в усіх країнах, де проживає наша діаспора. Звичайно, особливої уваги приділять тутешнім проблемам — на зламі систем вони завжди загострені.

Виставка до Дня Незалежності

Сьогодні в державній бібліотеці України відбудеться презентація книжкової виставки, присвяченої Дню Незалежності, «Україна — погляд крізь роки». На виставці в показі книги Грушевського, Баглія, Барвінського, Грінченка, Єфіменка. Тут також представлено літературу про нашу гетьманщину, сучасність, праці з питань культури та мистецтва. У відкритті виставки взяли участь народний депутат України Андрій Печеров, колишній президент УНР в екзилі Микола Плав'юк.

І Казахстану потрібні солідні гарантії

«Ми не маємо наміру бути ядерною державою», — заявив казахстанський Президент Нурсултан Назарбаєв німецькому міністрові оборони Фолькеру Рюе в Алма-Аті, куди той після Києва прибув з офіційним візитом. Водночас, як повідомило інформаційне агентство ІТАР-ТАРС, керівник Казахстану наголосив, що в обмін на відмову від ядерних озброєнь його країна розраховує на отримання гарантій власної безпеки з боку провідних держав світу. На думку оглядачів, ця заява свідчить, що Казахстан потроху відходить від попередньої орієнтації винятково на Москву в питанні гарантування власної національної безпеки.

ПОЛІТИКА Й КОРУПЦІЯ: ОДНЕ ЦІЛЕ?

Сенсаційними, навіть як на російські мірки, назвала англійська газета «Таймс» звинувачення, обнародувані в середу ввечері в Москві на прес-конференції членів міжвідомчої комісії з боротьби зі злочинністю та корупцією.

Та й не дивно. Адже ця комісія, спеціально створена Президентом Б. Єльциним, не лише звинуватила, а й представила істинні документи та магнітофонні записи. За словами членів комісії, вони свідчать — віце-президент Росії О. Руцькой причетний до відкриття багатомільйонного доларового рахунку в одному зі швейцарських банків та активному відмиванні партійних грошей. Російського Генерального прокурора В. Степанкова звинувачено у тому, що він погодився на замах на життя одного з членів згаданої комісії. На прес-конференції також повідомлено: виявлені серйозні факти порушення законодавства міністерствами зовнішньоекономічних зв'язків та економіки РФ. Внаслідок цього на засіданні міжвідомчої комісії за участю Президента вирішено порушити перед Верховним судом Росії питання про відставку В. Степанкова, а до Конституційного суду передати питання про поведінку О. Руцького.

Як же сприйняли інформацію міжвідомчої комісії політичні противники російського Президента? За повідомленням ІТАР—ТАРС, Р. Хасбулатов назвав ірраціональним фактом «рішення якоїсь комісії» замінити Генерального прокурора. А прес-служба Верховної Ради Росії взагалі заявила, мовляв, гарячкове збирання «компромату» на віце-президента й Генерального прокурора розпочалося після того, як вони викрили корупцію в сферах виконавчої влади, стали на захист конституційного ладу.

Таким чином, пише західна преса, коментуючи останні скандальні події в Москві, в Росії боротьба з корупцією тісно переплелася з політикою. І використовується вона як політична зброя у конфлікті між Б. Єльциним та його противниками-консерваторами.

Ігор ГРУШКО.

Заява Прес-служби Міністерства оборони України

Деякі засоби масової інформації, посилаючись на інтерв'ю заступника міністра оборони України генерал-полковника Івана Біжана агенції Бі-Бі-Сі, розповсюдили інформацію про те, що Україна у змозі блокувати контроль Москви над 176 міжконтинентальними балістичними ракетами на своїй території і що вона найближчим часом заволодіє кодами запуску цих ракет.

Прес-служба Міністерства оборони України уповноважена заявити, що таку інформацію кореспондентові Бі-Бі-Сі генерал-полковник Іван Біжан не давав.

Запитання такого змісту було задане кореспондентом, та ним була отримана відповідь, що Україна має можливість не допустити застосування стратегічних ядерних сил, які дислокуються на її території. А що стосується розробки чи заволодіння кодами, то це суперечить державній політиці України щодо ядерної зброї, і такі роботи не проводяться.

У партіях і рухах

НЕМА У ВЛАДИ—Є У НАС

Це, здається, вперше в Україні ухвалили спільну програму угоду політпартія і страйком. Зробили це 17 серпня Ліберальна партія України й Донецький міський робітничий (страйковий) комітет. Причому прописали програму не дій, присвячених якійсь певній акції, а заходів, розрахованих на тривалу перспективу, на розвиток регіону. Мотивація проста: відсутність урядових, місцевих чи відомчих програм виходу з кризи, а отже, ЛПУ пропонує свою програму, забезпечену фінансовими засобами.

Серед пунктів програми, по-перше, залучення іноземних інвесторів на переоснащення новітніми технологіями тих шахт, які здатні давати вугілля й розв'язувати енергетичну проблему України. Малопотужні ж підприємства разом з видобутком залишків вугілля перепрофілюються на виробництво товарів широкого вжитку.

По-друге, розвиток будіндустрії. Причому в програмі записано, що перепрофільовані на інші професії шахтарі не повинні втрачати ні в зарплаті, ні в пільгах, ні в пенсіях.

По-третє, розвиток на базі Донецької й Харківської областей українського автомобілебудування, під яке вже відкрито фінансування в сумі 200 мільйонів доларів США. Ще 250 мільйонів доларів піде на розвиток аграрної індустрії.

Чітко розподілені ролі авторів програмної ухвали. ЛПУ зобов'язується порушити перед урядом питання про виділення кожній сім'ї 30 соток землі, взяти на себе перекваліфікацію шахтарів, працевлаштування, турботу про здорові умови праці і про дітей, організацію медичного й соціального страхування.

А страйком зобов'язується, як записано, «турбуватися про колективи трудящих і пенсіонерів, відстоювати їх інтереси у всіх інстанціях, домагатися реалізації цієї програми».

Важко сказати сьогодні, що з того вийде. Але зважаючи на відомі всім фінансові можливості ЛПУ і на вплив страйкомів на ситуацію в Донбасі, можна стверджувати: коли почне виконуватися програма, то передвиборний блок «партія — робітничий рух» уже готовий і можна прогнозувати, яка партія прийде до влади в регіоні. Так у всьому світі, то чому в нас має бути щось інше?

Володимир СКАЧКО.

У постійних комісіях Верховної Ради України

ДІТИ ЗА ПРЕЙСКУРАНТОМ

Трапилося так, що в одному дитячому садку, в одній групі, майже в сусідніх будинках один за одним осиротіли Наталя і Сашко Пономаренки, Сашко Шаповалов і Яна Гурова. Велике горе об'єднало всіх нас, бабусь-опікунів. Жодна з нас не відмовилася від сиріт, не віддала їх до дитячого будинку, бо сім'я є сім'я. Де ще будуть так леліяти, пестити, доглядати діток, як ми.

У моїх внуків Наталочки й Сашка Пономаренків (вони залишилися сиротами відповідно у чотири і три роки) батько живий, але обмежений судом у дієздатності, оскільки перебуває на обліку в психодиспансері. На дітей спочатку платили по 25 карбованців. Ніхто не вірив, доки не показувала довідку. Потім пенсія почала рости і доросла аж до 4600 карбованців. Свою пенсію я заробила на підземних роботах і за рахунок неї рятувала своїх діток від жахливої межі бідності. Тому користувалася всіма «правами». Ось одне з них — платила за дитячий садок (останнім часом по 1114 карбованців). І тільки в квітні «ощасливили» — звільнили від такого «права», хоча залишилося платити не так уже й довго — дитина йде до школи.

Як нам жити на такі гроші, не знаю. Моя пенсія розрахована тільки на забезпечення моєї старості, без утриманців. Допомога на них — жалюгідні копійки. Президент Кравчук обіцяв нам в передвиборних промовах обнадійливі «Д»: державність, добробут, демократичність... Ми й живемо на «Д»: доїдаємо, допиваємо, доношуємо, доживаємо.

Найприкріше, що замість заохочень таких бабусь, як я, за те, що дітки наші обігріті любов'ю і турботою, з нас, не соромлячись, беруть платню за дитячий садок.

Недавно ми дізналися, що вихованці дитбудинків і будинків сімейного типу на кожну дитину одержують понад 20 тисяч карбованців. Крім того, їм надають різноманітну допомогу, відправляють до Артеку та в далеке зарубіжжя на оздоровлення. Між іншим, з офіційних даних відомо, що 85 відсотків цих дітей мають живих батьків — п'яниць, повій, нероб, яких держава не змушує працювати і платити за утримання своїх дітей. Повірте, я зовсім не хочу образити тих дітей, не їхня вина, що мають таких батьків, але хіба на них необхідно більше затрат, ніж на таких, як наші? Чому наші онучата, про яких ми намагаємося дбати так, щоб вони не відчували себе знедоленими, зростаючи без матері, є пасинками суспільства?

Я відпрацювала 32 роки в шахті, більшу частину життя провела на кілометри нижче того рівня, на якому ховають небіжчиків. І що ж я заробила, залишившись з двома крихітками? Ні тобі оплати по догляду, ні півгодини за листком непрацездатності за все життя. Сама і лікар, і кухар, і вихователька, і няня. Гірко. Не за себе. За дітей.

Хто і як додумався ділити дітей за сортами? Чому вони в школах-інтернатах чи дитбудинках сімейного типу одного гатунку, а без цих мудрих назв — іншого? Яка різниця між молодим працездатним подружжям, що бере на виховання четверо-п'ятеро дітей з неблагополучних сімей, і мною, пенсіонеркою, на руках в якої двоє сиріт? Чому на них я щомісяця одержую від держави копійки, за які можна купити один черевик або 0,4 кілограма м'яса? Хіба ж можна одних дітей прирікати на злидні, а до інших бути милосердними?

Дуже прошу вас, не кивайте на закони і положення, як це роблять у нас в Макіївці, не відштовхуйте нас порожніми фразами. І не відсилайте цього листа місцевим керівникам, як це робилося в колишньому Радянському Союзі. Розберіться, будь ласка, з даною проблемою на рівні Комісії Верховної Ради з охорони дитинства чи інших відповідних органів.

Сподіваємося, що наше прохання (воно стосується тисяч таких опікунів, як ми) дійде до державних можновладців. І наші діти піднімуться до рівня «цінних». Повірте, тільки відчай і матеріальна скрута змусили нас звернутися з цим листом до редакції.

Від імені опікунів-бабусь Віра МИХАЙЛОВА,

Макіївка
Донецької області.

З коментаря цього листа і почалася наша розмова з головою постійної Комісії Верховної Ради в справах жінок, охорони сім'ї, дитинства та материнства Валентиною Єщенко.

— Усе-таки спершу ризикну — всупереч проханню авторки листа — «кивнути на закони і положення». Не думаю, що цим розчарую читачів газети. Адже право опікунів та піклувальників на одержання допомоги від держави (чого, власне, й домагаються бабусі) гарантує саме Закон «Про державну допомогу сім'ям з дітьми». Дуже дивно, що у Макіївці, як випливає з листа, цього не знають. Тут місцева влада, очевидно, «не так» зрозуміла закон або ігнорує його. І те, й інше потребує відповідних висновків.

До введення цього Закону в дію опікуни й батьки справ одержували державну допомогу на дітей в однакових розмірах. З 1 січня 1993 року ситуація змінилася: згідно з статтею 71 названого закону «допомога на дітей, які перебувають під опікою чи піклуванням, надається у розмірі 200 відсотків мінімальної заробітної плати на кожну дитину (якщо розмір одержуваних на цих дітей аліментів, пенсій і допомоги на місяць не перевершує двократного розміру мінімальної заробітної плати)». Отже, сума допомоги на дитину, що перебуває під опікою, збільшилася в чотири рази: батькам виплачують половину мінімальної зарплати. Крім того, цю суму ще треба помножити на 1,8. Отже, лише на одну дитину опікуни повинні одержувати 24240 карбованців: $(6900+6900)\times 1{,}8$.

«Пробити» це положення було надзвичайно важко — ви знаєте, яка економічна ситуація в Україні. Наша комісія — скажу відверто — буквально штурмом взяла фінансистів. Але, вважаю, здійснення такої допомоги — лише перший крок на шляху підтримки людей, які взяли на себе благородну справу — зберегти дітям сім'ю. Можливо, в цих бабусь діти матеріально забезпечені гірше, ніж в дитячих будинках, але їхня психіка набагато міцніша, ніж в інтернатських ровесників.

Наша комісія запропонувала через рік після введення Закону повернутися до аналізу дії кількох його положень, в тому числі і того, де йдеться про ставлення до шкіл-інтернатів і сімей-опікунів. Подібні листи переконують, що ми мали рацію, коли наполягали на цій пропозиції.

— Валентино Миколаївно, знаю, що багато директорів шкіл-інтернатів не поділяють ваших поглядів.

— І не дивно. Якщо прийняти положення про краще матеріальне забезпечення сімей опікунів і піклувальників, скоротиться кількість шкіл-інтернатів. Не думаю, що нам треба цього боятися. Правда, директори цих закладів аргументують свою позицію тим, що опікунські ради не завжди кваліфіковано підходять до пошуку сім'ї, в якій може перебувати дитина, що бабуся і дідусь часто не мають педагогічних здібностей, що в дитячому будинку сиротам набагато краще в матеріальному та інтелектуальному плані. Отож і треба вдосконалити ро[illegible] опікунських рад, а не [illegible]бавляти нещасних дітей те[illegible] рідного дому. У нас багато таких сиріт, що потребують саме опіки і піклування. І чим менше їх потрапить до дитячих будинків, тим краще для них.

— Опікунство — це взагалі майже не розроблена проблема...

— Так. Треба, не відкладаючи, розробити нове положення про органи, що здійснюють опіку і піклування, а Міністерству освіти — активніше працювати над його втіленням у життя. Подив[illegible], що робиться, а, якщо [illegible]ніше, нічого не робиться у Макіївці, і нікому до того немає ніякого діла. Можливо, ці бабусі не оформили опіку, тоді де ж опікунська рада, яка відповідає за дітей? Тим більше, що йдеться [illegible] про одну родину, а декі[illegible]. В межах міста — це вже явище! Ми, звичайно, не залишимо цього листа. Але, люди добрі, де ж виконавчі органи, це ж їхня безпосередня робота?

Що ж стосується прирівнення сімей-опікунів до сімейного дитбудинку, то, вважаю, це можна вирішувати через місцеві органи, виходячи з конкретних обставин.

— Над чим нині працюєте? Стільки політичних пристрастей вирує навколо Верховної Ради, і взагалі невідомо, як довго ви обі[illegible]тимете посаду голови к[illegible]ї? Вам хочеться щось робити за таких умов?

— Пристрасті мене як голову комісії не дуже цікавлять. Я маю професію лікаря, і не пропаду без депутатства. Душа болить за інше: встигнути зробити те, що ми задумали в комісії ще на початку діяльності парламенту, — створити пакет законів з охорони сім'ї, материнства й дитинства. Більшість із задуманого вже, слава Богу, зробили. Нині працюємо над проектом Закону «Про права дитини». Знаю, що погляд на цей закон у парламенті неоднозначний: доцільно чи ні виділяти дитину як суб'єкт права. Ми переконані: так, доцільно. У дитини є своє право, а якщо ж ми його не просто продеклаємо — держава матиме майбутнє. Більше непокоїть механізм втілення наших законів.

На макіївському прикладі ми переконалися, як сходить нанівець добра справа, закладена в законі. Маю сотні подібних прикладів. Скажімо, на підприємствах ігнорують Закон «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» — немає, мовляв, грошей. А держава асигнує кошти на цей закон. Отже, найбільша проблема — не тільки нашої комісії, а й, гадаю, держави — відсутність надійного правового фундаменту під спорудами наших законів.

Інтерв'ю вела Людмила КОХАНЕЦЬ.

ДЕМОГРАФІЯ УКРАЇНИ І ЗДОРОВ'Я ЇЇ НАРОДУ—ПРОТИ «ЕКОНОМІЧНОГО СОЮЗУ»

Огляд демографічної ситуації в державі дозволяє інтегрально оцінити напрями і ефективність політики уряду щодо населення, щодо гарантій існування державної нації. Ця політика через міграційні процеси, турботу про здоров'я громадян, його відновлення та збереження базується, головним чином, на економічному, екологічному забезпеченні, а також ідеології ставлення до народу з перспективою на його майбутнє.

Те, що передбачуваний «Економічний союз», чи хай навіть «співтовариство», договору про який «застереження... не допускаються» (ст. 34), веде нас через позбавлення економічної свободи до союзу політичного, а отже до СРСР, здається, для всіх зрозуміло.

Багаторічний досвід життя і господарювання в Союзі ми маємо. Процес винародовлення, що розпочався в сільській місцевості з 1979 року, в містах — з 1990 року, перейшов у тотальну депопуляцію України, темпи якої за 1992 рік порівняно з попереднім роком збільшилися втричі. Упродовж XX сторіччя кількість українців в Україні збільшилася в 1,8 раза, тоді як росіян — в 4,7, білорусів — у 3,6 раза. Війни, голодомори, репресії, політично запрограмований етноцид, асиміляційні процеси зробили своє.

Чисельність українців зменшується швидшими темпами, ніж чисельність усього населення, в тому числі і за рахунок нижчої народжуваності порівняно з іншими національностями. Покоління батьків заміщується поколінням дітей в цілому по Україні на 92 відсотки, в містах — на 85. Україна була в СРСР і залишається в СНД «найстарішою». Якщо в 1959 році питома вага осіб пенсійного віку становила 13,5 то через 30 років — 21,2 відсотка. Катастрофічно зростає смертність осіб, особливо чоловіків, працездатного віку (за останні 30 років — більш як на 30 відсотків).

Політично обумовлені прагнення створення «єдиної радянської спільноти», міграційні процеси призвели до того, що переважно в Російській Федерації опинилися мільйони українців. Наскільки ці переміщення залежали від їх волі, свідчать місця їх найщільнішого поселення у відсотках до всього населення: Комі — 8,3, Якутія — 7,0, Чукотка — 16,8, Ямало-Ненецький округ — 17,2, Ханти-Мансійський округ — 11,6, Магаданська область — 15,4. При цьому на початку 30-х років у Російській Федерації числилося 6,3 мільйона українців, а через 50 років — 4,3 мільйона.

Спад приросту населення зумовлений зменшенням народжуваності, збільшенням загальної смертності, в тому числі і дитячої за рахунок народження нежиттєздатних дітей, інфекційних і паразитарних захворювань, нещасних випадків, отруєнь. Смертельним бичем дорослого населення є серцево-судинні захворювання (за останні два роки збільшення смертності на 7 відсотків), новоутворення (збільшення майже на 3 відсотки), нещасні випадки, отруєння, травми (збільшення на 15,2 відсотка). Значно зросла кількість убивств, самогубств, збільшилась захворюваність на туберкульоз. Реальною стала загроза СНІДу, наркоманії.

Однією з головних причин зменшення народжуваності, збільшення безплідності шлюбів, захворюваності та смертності є жахливе екологічне становище, що зумовило проголошення України її парламентом зоною екологічного лиха.

Щорічно на кожного мешканця України, включаючи немовлят, викидається 300 кг шкідливих речовин, у 21 місті України, де мешкають 22 відсотки населення, забрудненість повітря перевищує в 15 разів гранично допустиму концентрацію, 60 відсотків наших чорноземів пошкоджено, щорічно втрачається близько 100 тисяч гектарів родючих земель, зникло 20 тисяч малих річок, 800 сіл не мають своєї питної води, понад у три рази більше відповідно допустимому рівню використовується промисловістю річковий стік Дніпра, задихається Чорне море, вкрай забруднене Азовське.

У кожній сфері нашого біологічного існування залишили руйнівний слід потуги московсько - комуністичного монстра в прагненні «наздогнати» і нав'язати людству свої порядки і мораль.

Без усього вище викладеного, без відтворення ситуації, в якій опинилася Україна після розпаду СРСР і в якій продовжує перебувати, неможливо оцінити необхідність визначення самостійної, ідеологічно скоригованої економічної політики, орієнтиром якої повинна бути демографічна спрямованість.

Структура економіки України в складі Союзу відома. Відповідно до вимог населення, з метою забезпечення щонайперших його потреб у продуктах харчування, організації побуту, праці та її безпеки, відпочинку, гарантування чистого повітря, прозорої води і неотруєної їжі Україна має самостійно розв'язувати проблеми реконструкції економіки, конверсії виробництва. Всього 6—7 відсотків продукції понад 1000 хімічних підприємств України використовується в Україні. Водночас майже немає фармацевтичної промисловості, і Україна може забезпечити себе ліками власного виробництва всього на 5—10 відсотків.

Годі сподіватися, що в умовах «створення спільного економічного простору» (ст. 2), «вільного переміщення товарів, послуг, капіталів і робочої сили» (ст. 3), «встановлення спільного митного тарифу», «координації зовнішньоторговельної політики» (ст. 6), «інтеграції внутрішніх ринків» (ст. 8), «об'єднаної валютної системи» (ст. 16) тощо Україна спроможна буде змінити структуру власної економіки, чи дозволять їй під прикриттям необхідності відновлення економічних зв'язків. Чи зможе Україна в таких умовах покінчити з ганебним принципом фінансування охорони здоров'я на засадах залишковості, чому нарешті повинні покласти край прийняті Верховною Радою «Основи законодавства про охорону здоров'я»? Чи в конгломераті СНД буде забезпечено нам такий національний доход, 8—10 відсотків якого згідно з цими ж «Основами»... задовольнять потреби охорони здоров'я? Чи перестануть в умовах «Економічного союзу» речники верховних влад України доводити необхідність приниження фінансування соціальних програм, у тому числі системи охорони здоров'я, переконавшись, нарешті, що вся політична діяльність в остаточному підсумку має спрацьовувати на життя, довговічність і здоров'я людини? Непевність цими питаннями не вичерпується. Чи дозволено буде Україні внести зміни в призначення і характер виробництва, виділити величезні кошти з метою наближення його до стану природоохоронності?

І це ще не все. «Безвізовий режим переміщення громадян у межах території Економічного союзу» (ст. 21), відсутність регламентування надання робочих місць, оплати праці, надання соціальних гарантій, взаємного визнання документів про освіту і кваліфікацію працівників залежно від громадянства вносить цілковитий розгардіяш в міграційну політику, відкриваючи шлюзи для наводнення України інородцями, особами часто з антисоціальною поведінкою, для яких чужі наша земля, її люди, наші традиції і народні святині. А що вже казати про нелегальні міграційні потоки, що пролягають через Україну із Сходу на Захід? Таким чином, створюються передумови для виникнення конфліктів на економічному, національному, релігійному грунті. Відсутність санітарного кордону створює загрозу занесення інфекційних захворювань та епідемій, особливо за нинішніх умов ослаблення імунної реактивності населення, браку вакцин та медикаментів. Київ уже відчув на собі свободу міграції збільшенням злочинності і спалахами малярії.

Для цивілізованих країн самозахист від небажаної і нерідко агресивної іммігpації є зрозумілим, щодо України, то це розцінюється як націоналізм, сепаратизм.

Недовір'я до пропонованого «Економічного союзу» має конкретні доказові підстави і, крім цього, базується на багатовіковому історичному досвіді існування України «в тіні» двоголового орла Санкт-Петербурга і «променях» п'ятикутної зірки Москви. Адже домінуюча роль у Союзі Росії зрозуміла. Досвід цей дуже сумний і знову підтвердився безцеремонною постановою Верховної Ради Росії щодо Севастополя, її розбійницькою грошовою реформою.

Отже, демографія, екологія України, здоров'я людей України проти «Економічного союзу». Україна має самореалізуватися в умовах рівного партнерства, в атмосфері міжнародної взаємоповаги.

Любомир ПИРІГ,
член-кореспондент АН України, народний депутат України.

ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ Л. М. КРАВЧУКУ ПРЕМ'ЄР-МІНІСТРОВІ УКРАЇНИ Л. Д. КУЧМІ

З болем звертаємося до вас і просимо підтримки. Ось і настав час повного руйнування потужного будівельного комплексу Кривбасу. Комплексу, яким ще недавно пишалося все місто. За темпами зростання будівництва житла ми навіть випереджали свого часу Ленінград.

В Україні й досі не вирішено питання платежів. Тому організації-замовники заборгували будівельникам 29 млрд. крб. А в результаті підприємства будівельної галузі заборгували підприємствам будівельної індустрії 4 млрд. крб. та автомобілістам — 8 млрд. крб.

Увесь цей комплекс на сьогодні паралізований, почалося масове звільнення робітників. Наші робітники та ІТП при зарплаті 30—80 тисяч крб. ідуть у кооперативи, комерційні структури, на підприємства чорної металургії, гірничодобувної галузі, де зарплата сягає 200—300 тис. крб. Втрачаємо цілі династії будівельників, які були гордістю і славою Кривбасу.

Через драконівські закони про штрафи за перевищення фонду споживання ми не маємо можливості підвищити заробітну плату і вносити кошти на оновлення й реконструкцію будівельних підприємств.

Якщо сьогодні ще можна врятувати будівельний комплекс шляхом відміни для організацій та підприємств будіндустрії й технологічного автотранспорту регулювання рівня заробітної плати, то завтра навіть це не врятує. Необхідно, як ми бачимо, терміново вирішити питання платежів і, найголовніше, в адміністративному порядку перетворити підприємства будівельного комплексу на акціонерні товариства.

Генеральний директор ОКФ «Криворіжзалізобетон» А. ДЕНИСОВ;
генеральний директор ОП «Кривбасбудіндустрія» Л. АНАПОЛЬСЬКИЙ;
генеральний директор автооб'єднання «Криворіжбудтранс» І. РЕВТЮХ.

Польовий стан

ОСЬ, ОСЬ, АЛЕ... ЩЕ ТРІШКИ

Минули ті часи, коли про виконання завдання рапортували за тиждень раніше. Тож знову констатуємо: з дня на день Донеччина чекає на обжинки. Ранніх зернових тут зібрано вже понад 1,6 мільйона тонн. Середня врожайність — 32,7 центнера з гектара. Загальмували на фініші жнив північні райони області через дощову погоду.

Державні засіки заповнені сьогодні лише на 70 відсотків. І, звісно, що погода тут ні до чого. Чекають, як то кажуть, із моря погоди господарства Великоновоселківського, Олександрівського, Володарського, Волноваського районів. Коли б не перехитрили самих себе...

Юрій ДОЦЕНКО.
Донецька область.

ГРА В ЧИЇ ВОРОТА?

Багатий хліб вродив на Полтавщині: з хлібом сьогодні і колгоспи, і селяни. Однак, якщо колективні господарства продали державі майже 900 тисяч тонн зерна, то від населення надійшло лише близько 5 тисяч тонн, а могли б здати не менше 50—60 тисяч. Причина досить проста: на хлібоприймальних пунктах немає готівки, щоб заплатити людям за здану продукцію, не мають грошей і банки області. А в гарантії ощадбанку, за нинішніх темпів інфляції, ніхто просто не вірить. Облдержадміністрація ставила питання перед Кабінетом міністрів про виділення під закупівлю зерна від населення 20 мільярдів карбованців і одночасно просила 50-мільярдного цільового кредиту облспоживспілці для придбання необхідних для села товарів. Але відповіді поки що не одержали. Мовчать у Києві, не квапляться і здавачі віддавати зерно державі. Кому це вигідно?

Григорій ГРИНЬ.
Полтавська область.

НОВІ ВИПРОБУВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ГАЗЕТ

Паперу у видавництві «Преса України» немає, українські газети виходять на запасах московських видань. Цими днями може припинитись вихід центральних газет нашої держави.

Під головуванням головного редактора «Сільських вістей» І. В. Сподаренка відбулося засідання ради редакторів центральних видань нашої держави, які виходять на базі видавництва «Преса України». На ньому обговорено завдання журналістських колективів у зв'язку з передплатою на 1994 рік. Обговорення велося в діловій атмосфері, але не можна не зазначити, що відбувалося воно на тлі цілковитої неясності з ростом цін і подальшою інфляцією, за умов зруйнованої фінансової системи і розвалу економіки. Ціни на газетний папір зросли до півтора мільйона карбованців за тонну, у десять разів збільшились поліграфічні затрати, триває розбій монополіста у розповсюдженні преси — пошти, яка, по суті, привласнила три чверті одержаних від допередплати коштів. Підрахунки показують, що з нового року ціна одного примірника газети формату «Сільських вістей» чи «Молоді України» коштуватиме не менш як 200 карбованців. Аби зберегти видання, редакції ідуть на скорочення періодичності виходу. Так, «Сільські вісті», «Демократична Україна», «Молодь України» виходитиме не п'ять, як раніше, не чотири рази, як нині, а тричі на тиждень (і то це ще під знаком запитання — якщо знову не станеться цінового стрибка). Отже, передплатна ціна «Сільських вістей», «Демократичної України», «Молоді України», «Робітничої газети» становитиме на півріччя 15.600 карбованців. На рік передплати вирішено не оголошувати, бо за умов інфляції неможливо передбачити ціни на папір, поліграфію і послуги зв'язку.

З усього видно, передплатна кампанія не обіцяє бути легкою і успішною для української періодики. Це видно уже з того, що держава залишила без паперу головне газетно-журнальне видавництво України, і цими днями центральні видання можуть припинити вихід. Кожен номер, що виходить зараз, дає колосальні збитки, а питання про їх відшкодування, начебто узаконене урядом, гальмується у знову ж таки урядових структурах. Складається ситуація безвиході, та ми покладаємося поки що на розпорядження Президента щодо допомоги українській пресі. Але коли буде та допомога?..

Продиктовано в номер

ОДЕСА: ГОЛОДОВКУ ПРИПИНЕНО

Після 16 днів голодування (про його початок ми повідомляли) цю акцію протесту припинено. Ініціатори і учасники акції — «Співдружність прихильників соціального відродження» та «Союз комуністів Одеси». Перед цим їхні вимоги, що містили не тільки стурбованість важким матеріальним становищем, а й тугу за «незаконно зруйнованим СРСР», розглядала сесія Одеської облради. Прийняте нею рішення не задовольнило протестуючих, тому лідер голодуючих, доцент місцевого економічного університету В. Пурцхванідзе заявив, що акцію буде продовжено. Але, мабуть, добровольців не знайшлось, наметове містечко на площі Жовтневої революції згорнули.

МІС КАРПАТИ-93

Вперше, в Мукачевому, та й у регіоні, 24—28 серпня проводитиметься конкурс «Міс Карпати-93». На переможницю чекає поїздка до Італії, а 20 грацій-призерок отримають призи від фірми «Валентино» та турне по Апеннінах. Генеральним спонсором виявив бажання стати директор італійської газети «Данс» Джузеппе Латіна. Частину коштів від цього заходу організатори мають намір спрямувати на благодійні цілі.

У ПРОГРАМІ ПРАКТИКИ — ВІДКРИТТЯ

З Румунії з археологічних розкопок повернулася група студентів історичного факультету Чернівецького держуніверситету імені Юрія Федьковича. Як повідомив керівник експедиції доцент Любомир Михайлина, ця поїздка стала можливою завдяки укладеній угоді на співпрацю між Чернівецьким та Сучавським університетами. Буковинці їхали на звичайну практику, а стали учасниками археологічного відкриття: разом з молодими румунськими історикам вони розкопали одне з найбільших поселень ранньої трипільської культури поблизу містечка Тиргу-Фрумос. Віднайдено кілька уцілілих жител тієї доби, багато ужиткових речей.

Раніше на Буковині побували румунські студенти-археологи, які взяли участь у розкопках давніх поселень слов'ян.

ПРОСВІТИ НАС, «ПРОСВІТО»

У Львові починає роботу міжнародна науково-практична конференція, присвячена 125-річчю діяльності «Просвіти». У ній візьмуть участь члени товариства, яке активно діє в усіх країнах, де проживають українці.

НЕ ОБЛАСТЬ, А ЗОНА

«Ми оголосили Дніпропетровщину зоною екологічного лиха, а куди більше підстав вважати її зараз зоною криміногенної біди»,— заявив народний депутат обласної Ради Євген Осташ. Дніпропетровці, виявляється, ще сім років тому перехопили у донеччан «пріоритет» щодо кількості злочинів і утримують цю сумну першість в республіці досі. Ось депутати й зажадали скликати сесію, котра б вирішила, як краще реалізувати прийняту Верховною Радою державну програму боротьби зі злочинністю. Тим паче, докинув Євген Осташ, ще не запропонувавши, по суті, неординарних заходів на цей рахунок в масштабах країни, Верховна Рада рішучих дій зажадала головним чином від місцевих Рад.

ЗАСПОКОЙТЕСЯ: В МЕТРО НАС ОХОРОНЯЮТЬ

І не тільки міліціонери. З 18 серпня разом із співробітниками органів правопорядку в метрополітені несуть патрульну службу військовослужбовці Національної гвардії. Останнім часом підземка стала небезпечним видом громадського транспорту. Тут почастішали випадки порушень громадського порядку, особливо хуліганські випади проти пасажирів, п'яні бешкети, крадіжки.

Зверніть увагу

Сорочинський ярмарок-93

Одразу розвіємо чутки: Сорочинський ярмарок-93 відбудеться. Як завжди, в останню суботу та неділю серпня на знаменитому Жабокрицькому майдані у селі Великі Сорочинці Миргородського району на Полтавщині. А подробиці — в інтерв'ю із заступником глави обласної держадміністрації Олександром ПОЛІЄВЦЕМ.

— Сумніви щодо доцільності проведення ярмарку були. Економічна скрута, нестача пального, обмаль товарів, а також наші негаразди стали на перешкоді, але, добренько обміркувавши всі «за» і «проти», облдержадміністрація вирішила не порушувати давньої народної традиції. Уже з тієї простої причини, щоб не загубити усе те хороше, що віками — від поколінь передавалося нащадкам. Адже Сорочинський ярмарок — це не лише торгівля, а своєрідний карнавал народної творчості, спосіб спілкування, стан людей, який утверджує найкращі традиції українського народу.

— Що в програмі ярмарку?

— Вона досить широка. Тут можна буде поторгуватися і скупитися — останніх 2 місяці торгівля активно добирає товари. Розважитися — потанцювати і поспівати: десятки професіональних і самодіяльних колективів готують концертну програму.

Помірятися силою і спритністю на спортивних та ігрових майданчиках. Зустрітися із знаменитими гоголівськими героями. Поласувати смачними стравами полтавської кухні, а якщо пощастить, то і виграти якусь цінну річ. Адже в тиражі речової лотереї, яка відбудеться 29 серпня, розігруватимуться легкові автомобілі, мотоцикли, телевізори. До речі, тиражна таблиця, як і в минулі роки, буде опублікована на сторінках «Голосу України».

— А чи будуть якісь новинки?

— Так. Торік ми започаткували участь усіх промислових підприємств області в оптовій торгівлі. Отже, і нині гостям ярмарку буде надана можливість широко ознайомитися із товарами полтавської марки, укласти угоди на їх придбання. А це — продукція Кременчуцьких автомобільного, колісного, вагонобудівного заводів, Полтавських заводів «Електромотор», «Хіммаш», «Газорозрядних ламп» та десятків інших. Для бізнесменів кращої нагоди зустріти усіх разом годі і пошукати.

— І останнє запитання: як добратися на ярмарок?

— Дуже просто. До Миргорода поїздом чи автобусом, а звідти будуть курсувати автобуси, які перевезуть усіх ярмаркуючих. Для автомобілістів працюватимуть пункти технічного обслуговування і пункти заправки пальним. Якщо у когось виникне якесь запитання, потелефонуйте особисто мені в Полтаву 7-41-82 або голові ярмаркому Павлу Кандибі у Миргород 5-26-25.

Редакція також нагадує своїм читачам: традиційно на Сорочинському ярмарку працюватиме і виїзна редакція «Голосу України». Заходьте — поговоримо.

Григорій ГРИНЬ.
Полтавська область.

Фотофакт

ЛУНАЛА НАША МУЗИКА І В «СТРУНАХ РОССИИ»

Вперше у міжнародному фестивалі народної музики «Струны России», який проходив під час круїзу Москва — Санкт-Петербург на теплоході «Александр Радищев», взяли участь українські виконавці. Чаруючі українські мелодії лунали у виконанні домристки Ірини Орлової та автора цього знімку — баяніста Олександра Іванова. На фестивалі також виступили музиканти з Франції, Швеції, Японії та Америки.

Учасники круїзу пройшли по ріках Волга, Свір, Нева, озер Ладога, Онега, торкнувшись витоків російського фольклору.

Фото Олександра ІВАНОВА.

У своїй хаті — чия правда?

Отакої!

Народний депутат України Ірина Калинець і поет Ігор Калинець, репресована свого часу родина, відмовилися від двокімнатної квартири. Міська адміністрація не поспішала виконувати рішення про виділення квартири, яке ухвалила Львівська міська Рада народних депутатів. Панове Калинці охарактеризували нинішню міську владу як антиукраїнську і оприлюднили заяву до депутатів, у якій, зокрема, зазначено: «Мешканці, які проживають у центральній частині Львова, зокрема, в будинках, що належать до пам'яток архітектури, в основному неукраїнці і займають значно більшу площу, ніж українське населення в тісних новобудовах.

Просимо провести обстеження і визначити, скільки квадратних метрів площі припадає на кожного з жителів центральної та фешенебельної частини міста, які заселили ці приміщення у повоєнний час. Це потрібно для того, щоб спростувати або підтвердити, що українське населення є фактично дискриміноване. Просимо розглянути питання про заборону приватизації помешкань у будинках центральної частини міста як архітектурних пам'ятках».

Порушена проблема галичанам до болю знайома. Донині в центральній частині Львова живуть нащадки «визволителів», які 1939 року зайняли кращі помешкання, відправивши господарів у квартири дещо прохолодніші.

Думки львів'ян щодо заяви розділились. Представники влади поки що мовчать: у депутатів — канікули.

Оксана ТЕЛЕНЧІ.
Львів.

Візити

СПОДІВАЮТЬСЯ НА ПІДТРИМКУ

У Запоріжжі побувала представник Ради міністрів Республіки Абхазія та представник Українського культурного центру Абхазії Олена Жукова. Вона мала бесіди в облдержадміністрації та з діловими людьми козацького краю щодо організації гуманітарної допомоги українській діаспорі в Абхазії та налагодження економічних стосунків підприємців Запоріжжя з підприємцями Абхазії для відбудови господарських об'єктів. Олена Жукова сказала, що нині в Абхазії мешкає понад 7 тисяч українців.

Обозний Запорозького козацтва підприємець Віктор Наумов пообіцяв відрядити в Абхазію своїх представників для вивчення ситуації на місці і визначення розмірів матеріальної допомоги співвітчизникам, які опинилися в «гарячій точці».

Олександр МИХАЙЛЮТА.
Запоріжжя.

Анонс

«УКРАЇНСЬКЕ ЗАРУБІЖЖЯ» У ВИКОНАННІ «ПРЕСКОМУ»

Ще тридцять років тому у Мюнхені вийшла книга «Голод 1933 року в Україні: свідчення про винищування Москвою українського селянства». Її зміст склали вражаючі спогади вцілілих після голодомору жителів сіл Придніпров'я, Донбасу, Таврії, Слобожанщини, Полтавщини і т. д., які упорядкував письменник і журналіст, вихідець з Дніпропетровщини Юрій Семенко. Збірник дістав тоді неабиякого розголосу, здобув визнання авторитетних дослідників та істориків світу. А щойно ця книга другим, доповненим виданням вийшла нарешті на батьківщині, у Дніпропетровську, і неодмінно прислужиться пам'яті загиблих від голоду-геноциду, стане також застереженням для нинішнього та наступних поколінь.

Подія ж ця варта уваги ще й ось з яких міркувань: книгу Юрія Семенка випустила видавничо-рекламна фірма «Пресском», започаткувавши цим самим серію «Українське зарубіжжя». Відтак «Пресском» вирішив видавати найцінніше з творчого доробку тих українців, які з різних причин проживають за кордоном, чекає уже від них пропозицій. Нагромаджена за межами України художня, меморіальна та епістолярна спадщина земляків досі майже не відома на батьківщині, хоч, звичайно, саме тут її вартість найвища. «Чужа для іноземців, ця література, поза сумнівом, викличе величезний інтерес серед читачів на рідній землі» — переконаний генеральний директор фірми «Пресском» Валерій Іншаков.

Микола НЕЧИПОРЕНКО.
Дніпропетровськ.

Реалії

ФОНД «ДОНОРСЬКА КРОВ» БУДЕ ВІДКРИТО У ХАРКОВІ

Управління внутрішніх справ Харківської області, інформаційно-виробнича фірма «Право», страхове акціонерне товариство «Саламандра» та деякі інші організації заявили про свій намір створити найближчим часом фонд «Донорська кров».

Тим часом представник Президента у Харківській області Олександр Масельський підписав розпорядження про істотне підвищення плати за донорську кров. Однак виділених коштів недостатньо, навряд чи вони розв'яжуть проблеми із забезпеченням медичних закладів донорською кров'ю. До того ж нинішньому парламенту, мабуть, вже не прийняти закон про донорство, проект якого, як стверджують медики, давно лежить у Верховній Раді.

На організованій з цієї нагоди прес-конференції начальник УВС області генерал-лейтенант Олександр Бандура сказав, що в останні роки міліції, на жаль, доводиться вирішувати і такі далекі від його відомства проблеми, як забезпечення у скрутний час важкохворих людей донорською кров'ю.

Комерційний банк «Конгрес» відкрив уже спеціальний рахунок «Донорська кров».

Микола КОСИЙ.
Харків.

ЕМОЦІЇ ПРОТИ СПРАВЕДЛИВОСТІ

Подробиці

Гортаючи ізраїльські газети останнього місяця, я не бачила жодного номера, де б не було двох-трьох заміток про Івана Дем'янюка. Перегляд його справи Верховним Судом відсунув на «задвірки» шпальт навіть повідомлення про бомбардування Південного Лівану.

Мені здавалося, що і сусіди в будинку, де мешкаємо, дивляться якось особливо. Уже кілька разів перепитували, чи ми не з України. Після виступу ізраїльського радіо потроху стали зрозумілі ці багатозначні перезирання. В ефірі звучало таке: «На широких просторах України напевно розгуляє ще багато таких дем'янюків, і ми не бачимо, щоб їх там карали за злочини, скоєні проти єврейського народу».

Найвпливовіша в Ізраїлі газета «Джерусалем пост» досі у питаннях щодо України подавала лише інформаційні повідомлення, без будь-яких коментарів. Але тільки-но спливло, куди міг би поїхати Дем'янюк у разі свого звільнення, одразу вмістила карикатуру, на якій зображено українців в національному вбранні з хлібом-сіллю, котрі вітають приїзд Івана Дем'янюка.

Із номера в номер ізраїльські газети переповідали, м'яко кажучи, неперевірені чутки. Зокрема, висловлювалося припущення, що Дем'янюк житиме в Канаді. При цьому наголошувалося, що тамтешня велика українська громада чекає його «з розкритими обіймами».

Адвокат Йорам Шейтель, котрий захищав Івана Дем'янюка, у ці дні був у зеніті уваги, роздавав інтерв'ю, розповідав, що його книга про цей процес уже написана і треба лише поставити крапку — завершити останній розділ про звільнення Дем'янюка. Газеті «Га-Арец» він сказав, мовляв, «Дем'янюк став національним героєм в Україні, де для його захисту створено більше тисячі громадських товариств, а рішення про дозвіл йому в'їхати було прийнято на найвищому рівні».

Юрій Щербак, посол України в Ізраїлі, як міг нейтралізував емоції. Він надіслав до МЗС Ізраїлю та в усі засоби масової інформації одну заяву, через п'ять днів — другу. В них наголошувалось: хоча Дем'янюку дозволено в'їзд в Україну на приватне запрошення, це не означає, що порушено міжнародно-правові норми, що у нас перестали переслідувати й карати нацистських злочинців.

Тим часом від'їзд Дем'янюка відкладався. Місцева преса вирішила влаштувати власний суд над ним, висуваючи нічим не обгрунтовані звинувачення. Робилося це знову ж таки на догоду публіці. Адже згідно з опитуванням, проведеним на прохання центру Симона Візенталя з розшуку нацистських злочинців, у переважній більшості ізраїльтяни наполягали на новому розслідуванні дій Івана Дем'янюка в Собіборі та інших таборах смерті. Хоча за американо-ізраїльською угодою про видачу злочинців передбачено покарання лише за пред'явлене під час депортації звинувачення за його дії в Треблінці (тобто як «Івана Грозного»).

Поступово, особливо після рішення апеляційного суду США про дозвіл Дем'янюку повернутися до Клівленда, хвиля емоційних звинувачень на адресу українців спала, і зазвучали тверезі голоси. Генеральний прокурор Ізраїлю рекомендував Вищому Суду Справедливості, який розглядав петиції про притягнення Дем'янюка до відповідальності за злочин в Собіборі, не висувати нових звинувачень, а дати Дем'янюкові можливість виїхати з Ізраїлю. Він вважає, що новий судовий процес не зможе стопроцентно довести вину Дем'янюка, а лише забере багато часу і потребуватиме великих коштів.

У редакційній статті газета «Едіот ахронот» писала, що ця тема штучно підігрівається, незважаючи на те, що Верховний Суд закрив її раз і назавжди. «Смішно переслідувати Дем'янюка в той час, коли справжній нацистський злочинець, комендант табору смерті Треблінка (де коїв злочини «Іван Грозний») був нещодавно випущений із німецької в'язниці на волю».

Тим часом ізраїльські журналісти і далі телефонують до посольства України в Ізраїлі. Але його працівники на безпідставні звинувачення відповідають фактами — кожен п'ятий українець загинув у боротьбі з фашистами. А багато наших співвітчизників не шкодували власного життя, переховуючи євреїв від нацистів. Багато ідеологів сіоністського руху, керівники незалежної Держави Ізраїль народилися і виросли на Україні, увібравши у себе одвічне прагнення українського народу до самостійності. Це — саме те, що має і може нас об'єднувати.

Світлана МАЙДАННИК,
спеціально для «Голосу України».
Тель-Авів.

P. S. Вищий Суд Справедливості Ізраїлю в середу вранці відхилив усі десять петицій, в яких намагалося порушити нову судову справу проти Івана Дем'янюка. За повідомленням посольства України в Ізраїлі, останній вже мав квиток на авіарейс до США. Але Голова Вищого Суду Справедливості зобов'язаний був прийняти рішення про те, чи розглядати додаткові позови проти Дем'янюка. Очікувалося, що зроблено це буде протягом одного дня. Втім голова попросив три. Отже, від'їзд Івана Дем'янюка знову було відкладено. Остаточне рішення у цій справі стане відоме сьогодні.

Експрес-інформація

14-ТА АРМІЯ ДЕСТАБІЛІЗУЄ СИТУАЦІЮ

Завершено офіційний візит до Молдови делегації НАТО на чолі з головою військового комітету цього військово-політичного блоку Р. Вінсентом. Після зустрічі з членами делегації заступник голови парламенту Молдови В. Пушкашу закликав країни — члени НАТО підтримати Молдову в її прагненні вивести підрозділи російської 14-ї армії зі своєї території. А міністр закордонних справ Молдови Н. Циу зі свого боку заявив, що перебування російської армії на чужій території нічим не обгрунтоване. Щодо розв'язання конфлікту в східних районах республіки, Н. Циу сказав, що це залежить від того, чи підтримуватиме Росія й надалі антиконституційний режим Тирасполя.

РОСІЙСЬКІ НАЙМАНЦІ У СКЛАДІ ВІРМЕНСЬКИХ ВІЙСЬК

Підрозділи вірменських збройних сил повністю блокували азербайджанські райцентри Фізулі й Джебраїл. Це сталося після прориву бронетанковими підрозділами Вірменії лінії фронту. Як заявив виконуючий обов'язки Президента Азербайджану Г. Алієв у розмові з міністром закордонних справ Ірану Велаяті, за важелями бронемашин, як правило, сидять російські водії-механіки. Однак, наголосив Г. Алієв, це є скоріше наслідком найманства, ніж політикою керівництва Росії.

КОНФЛІКТНІ СТОРОНИ ПОРОЗУМІЛИСЯ

Досягнуто домовленості щодо майбутнього статусу столиці Боснії і Герцоговини Сараєва. На переговорах у Женеві три сторони боснійського конфлікту — мусульмани, серби й хорвати — вирішили, що найближчі два роки місто перебуватиме під керівництвом адміністратора ООН. Він виконуватиме свої функції, консультуючись із дорадчим органом, до складу якого увійдуть чотири представники мусульман, три — сербів, два — хорватів й один представник решти меншин, які живуть у Сараєві.

У РАМКАХ МИРОТВОРЧОГО ПРОЦЕСУ

Представники об'єднаної комісії з урегулювання абхазького конфлікту прибули з Тбілісі до Сухумі. У складі делегації — уповноважений глави грузинської держави А. Кавсадзе, міністр юстиції Грузії К. Кемуларія та інші офіційні особи. Як повідомила інформаційна агенція «Іпринда-Подія», члени делегації зустрінуться з прем'єр-міністром Абхазії Ж. Шартавою й проведуть переговори щодо виведення військ та обмін полоненими.

У ЄЛЬЦИНА Є ПЛАН

«Верховна Рада стала оплотом реваншизму» — заявив Президент Росії Б. Єльцин. Виступаючи на прес-конференції з нагоди другої річниці перемоги демократичних сил над заколотниками, він сказав, що нині вже складено план дій, спрямованих на розв'язання проблеми двовладдя в державі. Цей план реалізовуватиметься протягом двох з половиною місяців і полягатиме в активних діях з впровадження реформ, розвитку конституційного процесу, дострокових виборів до парламенту і т. ін.

За повідомленнями наших власних кореспондентів та зарубіжних інформагентств.

Проекти і задуми

СПІВРОБІТНИЦТВО — ЦЕ НЕ ТІЛЬКИ ТОРГІВЛЯ

Американська компанія «Х'юлет-Паккард» зацікавлена в ринку України. Причому інтерес у фірми не тільки щодо збуту, а й у сфері спільного виробництва продукції. До речі, «Х'юлет-Паккард» згодна продавати вироби за національну валюту України. Про це повідомив на прес-конференції в Києві менеджер компанії з маркетингу в Європі Бернард Гідон.

Один з проектів на замовлення Мінчорнобилю вже почав реалізовуватися — його вартість понад мільйон американських доларів. Проект передбачає створення комплексу автоматичного збору і аналізу інформації про радіаційне і хімічне забруднення як чорнобильської зони, так і всієї території нашої держави. Адже для ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС необхідно оцінити шкоду, якої вже завдано природі. Заразом слід спрогнозувати розвиток несприятливих тенденцій. Результати аналізу допоможуть визначити першочергові запобіжні заходи.

Уже надходить обладнання, проводиться навчання обслуговуючого персоналу. Восени буде введено в дію перший ступінь комплексу — обчислювальні прилади для систематизації інформації, зібраної за сім років після аварії на ЧАЕС. Повністю аналітично-дослідний комплекс почне діяти наступного року.

До речі, система буде унікальною, у Східній Європі подібних комплексів не існує. І недаремно Мінчорнобиль обрав у партнери «Х'юлет-Паккард». До десяти відсотків свого річного прибутку (у 1991 році ця сума становила 1,5 мільярда доларів) фірма спрямовує на проведення та розвиток наукових досліджень у галузі виробництва обладнання, яке використовується для спостереження за навколишнім середовищем. Так, компанія технічно забезпечила програму відновлення Рейнського басейну — створила автоматизовану систему аналізу якості води у річках та визначення хімічних компонентів забруднення.

В Україні фірма «прописалася» надовго. На прес-конференції представники «Х'юлет-Паккард» зазначили, що компанія братиме участь у реалізації проектів по лінії Мінстату, Мінекономіки та Державної податкової інспекції.

Ігор ЗАБІЛИК.

Погляд

ДОВГА ДОРОГА ДО СПОКОЮ

Після тривалої громадянської війни налагоджується мирне життя в Камбоджі. У Пномпені нормалізувалася робота транспорту, безперебійно працюють державні, фінансові, наукові установи, магазини (на знімку). Нещодавно спеціальна комісія Установчих зборів країни завершила розробку проекту нової Конституції. Згідно з цим документом, главою держави стане обраний на 5 років Президент, який наділений повноваженнями призначати і звільняти членів уряду, контролювати збройні сили. Проект передбачає, що парламент не матиме права усувати Президента від влади.

На думку місцевих спостерігачів, посаду прем'єр-міністра Камбоджі займе принц Нородом Ранаріт — син глави держави, Голови Вищої національної ради Нородома Сіанука. Уряд приступить до виконання своїх обов'язків у вересні-жовтні після прийняття Конституції.

Напередодні свята

СТУДЕНТСЬКІ РОКИ НЕ ЗАБУВАЮТЬСЯ

— Слово «цибуля» я часто плутаю з таким самим за значенням таджицьким словом «пієз». Це залишилося ще із студентських часів,— щиро сказав Махмадсаїд Убайдуллаєв, віце-прем'єр Республіки Таджикистан.

Випускник Харківського політехнічного інституту з гордістю і вдячністю розповідає про свої зв'язки з Україною. Двадцять років тому, в інституті, він здобув престижну і рідкісну на той час у його рідному краї освіту — інженера-електронника.

— Зрозуміло, чому я з такою надією і з такою прихильністю ставлюся до налагодження таджицько-українських зв'язків,— каже віце-прем'єр.— І річ не тільки в дніпропетровських турбінах і харківських тракторах, яких потребує республіка. Як і у відносинах держав багато що значить ще й дружня участь.

У Таджикистані, за його словами, з вдячністю сприйняли нещодавнє послання Л. Кравчука, який висловив підтримку зусиллям таджицького керівництва, спрямованим на розв'язання конфлікту на цій багатостраждальній землі.

М. Убайдуллаєв побажав процвітання і миру незалежній Україні напередодні Дня Незалежності. Доречно згадав про те, що колись сам брав дільну участь, будучи бійцем будзагону, у піднесенні українського економічного потенціалу — споруджував ферми, збирав цибулю, очищав від бур'янів кукурудзяні поля.

Юрій КУШКО.
Душанбе.

Земля і люди

На злобу дня

Здавалося б, що там тому голові й депутатам сільради заважає поділити на черговій сесії землі держзапасу серед фермерів чи «доточити» городи односельцям, якщо є така можливість? Не своє ж віддають — суспільне, загальнонародне. І не на погибель, а на користь людям, державі. Але ні, упруться, наче в них щось кровне, спадкоємне від дідів-прадідів хочуть відняти, занапастити: «Не дамо!».

«Я пенсіонерка, — написала до редакції жителька села Полянки Верховинського району Івано-Франківської області Марія Рубаняк. — 35 років відпрацювала в колгоспі імені XXII з'їзду КПРС і за цей час «заслужила» лише 18 соток присадибної ділянки. Коли 1991 року між селянами почали ділити землю, мені не дали навіть сотки. Голова сільської Ради сказав, щоб зачекала до наступного року, — мовляв, відміряють 32 сотки біля моєї хати, які на той час ще були колгоспні. Але обіцяного не дочекалася. Землею наділили інших — колишнього парторга господарства, депутата сільської Ради Миколу Куриндаша і дочку іншого депутата сільради.

Доля моя була нелегкою. В 16 років гітлерівці вивезли мене на примусові роботи до Німеччини, де згодом потрапила до концтабору Маутхаузен за те, що допомогла порятувати від смерті 16 радянських офіцерів. Мій батько і майбутній чоловік воювали в Українській повстанській армії, за що зазнали і радянських концтаборів, і жахливих тортур у катівнях КДБ. Покалічені, вони передчасно пішли з життя. Здавалося б, минули часи, коли про вояків УПА говорили тільки чорне і зле, але ні. В сільраді мені кинули з викликом і презирством: «Іди до своїх січовиків, нехай дадуть тобі землю, адже вони за тебе воювали, а не за нас. Ми тут господарюємо, а не твої упавці!».

36 разів я була в райвиконкомі й тричі в облвиконкомі. Добилася ще 17 соток. Свою землю обгородила дерев'яним плотиком, але новоспечені сусіди повністю зруйнували його. Коли я звернулася зі скаргою до сільської Ради, мене «відфутболили» до райвиконкому, звідти направили до суду. В суді порадили йти до міліції, в міліції заявили, що це їхня справа.

За все своє життя я не знала справедливості від колишньої комуністичної влади, не знаю її і від нової».

Олексій Козлов із Полтави хоч і не має ніякого відношення до січовиків, бо ветеран та інвалід Великої Вітчизняної війни, але і йому не дають землі. Понад шість років просить Жовтневий райвиконком наділити йому за містом шість соток для саду-городу й завжди одержує відписку — мовляв, їдьте, шановний, в село і там самі домовляйтеся з місцевим керівництвом. Хоча добре знають у виконкомі, що це марна справа, ніхто заїжджого городянина землею не наділить. «Залишається одне, — гірко іронізує ветеран, — просити ті нещасні шість соток у Німеччини!»

А ось як оповідає про розгляд заяв на сесії Єлисеївської сільської Ради Приморського району Запорізької області фермер Олександр Лобач: «Серед нас, хто подав заяви щодо наділення землею, був чоловік, який прибув із Росії. Купив у нашому селі хату, прописався, прийняв українське громадянство. Але на це не звернули увагу. «Чого ти сюди приїхав? — гарячкували депутати. — Їдь до своєї Росії і там господарюй!» Землі ми не одержали, зате якого сорому набралися!»

Я міг би навести сотні подібних фактів, але зупинюся на цих, бо те, що робиться з наділенням землею, характерне для всієї України. Місцеві можновладці, частина яких спритно пересіла з партійних крісел у виконкомівські, ставлять і ставитимуть всілякі перепони, аби загальмувати, зірвати цю важливу державну справу. Їм ні до чого люди, які почуваються господарями і мають хліб та до хліба. Їм, як і раніше, потрібні нужденні, які оббивали б пороги їхніх кабінетів, просили, вимолювали кожну дрібницю, дивилися б на них, як на тих, хто водночас і дає, і карає. Для них мати владу — це не допомагати людям нормально жити і працювати, а володіти ними, керувати, поганяти, відчуваючи себе вищими за них у всіх відношеннях — правових, фінансових, соціально-побутових... Це ж так приємно, коли ти можеш наділити себе й друзів найкращими землями, вільно зайти до магазину з «чорного» ходу і придбати все, на що вкажеш пальцем, або спустити із ставка воду, щоб набрати риби на весілля свого сина (знаю такі факти. — О. В.). А ще приємніше усвідомлювати, що тракторист Петро, доярка Марія, комбайнер Іван, будь-який рядовий житель села цього зробити не може. А якщо спробує — тут же дістануть по шиї або сядуть на лаву підсудних.

Як бути? По-перше, нашому урядові треба робити все, щоб усі чітко виконували закони держави. Без цього країна розвалиться. По-друге, самим селянам потрібно бути згуртованішими, сміливішими. Адже громада — велика сила, яка здатна добитися справедливості і порядку.

Олександр ВИНОКУРОВ,
оглядач з аграрних питань «Голосу України».

Ринкові студії

До «ПРАТО» через «КІНТО»,

або Як захистити заощадження від інфляції

Проблема захисту заощаджень від інфляції тепер, як ніколи, гостра. Українська банківська система виявилася нездатною захистити кошти населення від знецінювання. Навіть найвищі процентні ставки відстають від реальних темпів інфляції.

Сьогодні зароблені кошти населення намагається одразу ж витрачати на речі першої потреби. Як же можна нагромадити значну суму грошей для придбання дорогих речей, нерухомості, для плати за навчання чи відпочинок!

Є декілька альтернативних варіантів захисту заощаджень від інфляції. Донедавна дуже популярно було вкладати кошти у валюту — наприклад, в американські долари. Проте, якщо уважно простежити за зростанням цін і курсом долара, то з'ясується, що ціни значно випереджають темпи зростання курсу американської валюти. Тобто теперішня доларова ціна товарів вища за минулу. Отже, є і доларова інфляція. Крім того, велика різниця між курсами купівлі і продажу, різке уповільнення і навіть падіння курсу долара, а також ризик одержати фальшиві купюри роблять цей вид вкладання коштів не таким надійним, як здається.

Іншим варіантом є вкладання коштів у реальні активи, наприклад у нерухомість. Але одразу постають дві головні проблеми. По-перше, для цього потрібні значні грошові суми. По-друге, нерухомість має низьку ліквідність, тобто в разі термінової потреби в готівці нерухомість важко швидко продати.

За таких умов увагу привертає ринок цінних паперів. Як відомо, цінні папери мають два джерела доходів: щорічний дивіденд або підвищення курсу. В Україні більшість акціонерних товариств, банків, страхових та інвестиційних компаній пропонують своїм акціонерам, як правило, перше джерело доходів. Величина їх депозитних відсотків або дивідентних виплат звичайно не перевищує 300 відсотків річних.

Що ж стосується підвищення курсу, то більшість пропонованих акцій зростає в ціні дуже повільно або взагалі не зростає. До того ж, внаслідок недорозвиненості українського ринку цінних паперів їх часто неможливо продати. У кращому разі, купивши акції кілька місяців тому, за них можна одержати ту саму номінальну ціну, яку реально вже встигло знецінила інфляція. За таких умов найкраще було б вкладати гроші в акції, які «крокують в ногу» з інфляцією і їх індексують залежно від цін на певні групи товарів.

Нещодавно в Києві було створено продовольче акціонерне товариство «ПРАТО», яке зробило наголос саме на зростанні курсової ціни своїх акцій. Їх курс залежить від вартості міні-заводів для переробки сільськогосподарської продукції, яка зростає разом з інфляцією. Індексацію курсу акцій «ПРАТО» роблять щотижнево. Наприклад, якщо вартість основних фондів товариства в середньому за тиждень зростає на 7 відсотків, то й курс акцій підвищують відповідно на 7 відсотків. Отже, це добрий захист вкладів акціонерів «ПРАТО» від знецінювання. Наприклад, акціонер, який придбав акції «ПРАТО» на початку червня за 1000 карбованців, в кінці місяця міг їх продати вже за 2000 карбованців. Курс акцій «ПРАТО» продовжує зростати.

Більше того, наприкінці кожного фінансового року товариство виплачуватиме власникам своїх акцій дивіденди, величина яких залежатиме від одержаного товариством прибутку. Навряд чи можна сумніватися в успішності діяльності в обраному напрямі. «ПРАТО» — одне із перших в Україні акціонерних товариств, що спеціалізуватиметься на переробці сільськогосподарської продукції, попит на яку завжди сталий незалежно від інфляції.

Саме недорозвиненість цієї галузі в нашому агропромисловому комплексі гостро позначається на полицях наших продовольчих крамниць. Розвиток переробних і торгово-посередницьких акціонерних товариств має поступово змінити ситуацію на краще. Як відомо, вони більш гнучкі й динамічні і швидше реагують на вимоги і виробників, і споживачів сільськогосподарської продукції.

Товариство «ПРАТО» пропонує виробникам співпрацю саме на тих ділянках виробництва, де вони мають найбільше проблем. Йдеться, насамперед, про переробку сільськогосподарської продукції та її реалізацію.

Не таємниця, що звернення до державних підприємств часто виявляється неефективним через черги, високу вартість послуг та проблеми з транспортуванням. А придбання невеликого заводу або цеху одним чи кількома фермерами — надто дорога і навряд чи реальна нині справа. До того ж високий процент комерційних банків під позики надзвичайно загострює проблему коштів. За цих умов співпраця виробника сільськогосподарської продукції з акціонерним товариством «ПРАТО» дуже приваблива.

Товариство пропонує [illegible]і послуги в установці міні-заводів з переробки сільськогосподарської продукції та їх подальшому обслуговуванню. Вже сьогодні «ПРАТО» може встановити ковбасний цех, цех м'ясних копченостей та консервів, маслозавод, олійний завод, пекарню, млин, крупорушку. З цією метою зацікавленим виробникам досить створити з «ПРАТО» спільне підприємство на пайових засадах, до статутного фонду якого ввійдуть приміщення або виробничі площі з боку виробника і міні-завод чи [illegible] — з боку «ПРАТО».

Для сільгосппідприємств вигоди очевидні: відпадає потреба в пошуку коштів для придбання такого заводу, до того ж завод розміщується безпосередньо на г[illegible]і виробника. Іншим нап[illegible]ком співпраці є надання міні-заводів в оренду на договірних засадах, в тому числі в оренду з правом викупу. Крім того, «ПРАТО» пропонує свою допомогу в закупівлі, зберіганні та реалізації продукції сільського господарства, звіроводства та бджільництва.

У такий спосіб «ПРАТО» одночасно поєднуватиме два види діяльності: з одного боку — забезпечення споживачів продуктами сільського господарства, з другого — реальна допомога ви[illegible]икам цієї продукції.

Акції «ПРАТО» розповсюджує компанія «КІНТО», яка є однією з найбільших інвестиційних установ в Україні. «КІНТО» гарантує будь-якої миті викуп акцій «ПРАТО» за ринковим курсом у акціонерів, які придбали їх у компанії або в її регіональних філіях.

Ця співпраця двох підприємницьких структур є наочним прикладом того, як продовольчу проблему можна розв'язати класичними ринковими засобами. У виграші залишаються і акціонери «ПРАТО», що отримують дохід, який не знецінюється інфляцією.

Богдан МАЛАНЮК,
Олександр МОВЩУК,
інвестиційна компанія «КІНТО».

ДЛЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Щоб удосконалити систему державного контролю в галузі охорони та використання природних ресурсів, уряд України постановив утворити Державну екологічну інспекцію Міністерства охорони навколишнього природного середовища України у складі Головної екологічної інспекції Міністерства охорони навколишнього природного середовища України (Головекоінспекція), інспекцій охорони Чорного та Азовського морів і екологічних інспекцій Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя відповідних територіальних органів міністерства.

Основним завданням Державної екологічної інспекції визначено здійснення державного контролю за використанням і охороною земель, надр, поверхневих і підземних вод, атмосферного повітря, лісів та іншої рослинності, тваринного світу, морського середовища і природних ресурсів територіальних вод, континентального шельфу і виключної (морської) економічної зони України, територій та об'єктів природно-заповідного фонду України, додержанням норм екологічної безпеки.

Інспекція контролюватиме використання природних ресурсів, викиди і скиди забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище з дотриманням установлених лімітів. У її компетенцію входить також додержання екологічних вимог при зберіганні, транспортуванні, використанні, знешкодженні та похованні (складуванні) хімічних засобів захисту рослин, мінеральних добрив, токсичних та радіоактивних речовин, виробничих, побутових та інших видів відходів.

Встановлено, що Головекоінспекція Міністерства охорони навколишнього природного середовища, інспекції охорони Чорного та Азовського морів і екологічні інспекції Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя є спеціальними підрозділами міністерства, працівники яких наділяються правом носіння форми встановленого зразка і вогнепальної зброї.

Прес-служба Кабінету міністрів України.

ГАРАНТ ПРАВ І СВОБОД ГРОМАДЯН

Існування інституту президентства є значним здобутком демократії. Згідно з Конституцією України Президент — гарант прав і свобод громадян, це — запорука захисту з боку президентської влади особливо за умов, коли права громадян представники інших властей порушують. Сьогодні постала потреба у здійсненні Президентом захисту прав, причому не окремих громадян, а всього населення України, яке нині фактично позбавлено права на доступну кваліфіковану юридичну допомогу у зв'язку із занепадом єдиного професійного правозахисного інституту України — адвокатури. Та й сама адвокатура потребує такого захисту, бо адвокати позбавлені зараз можливості нормально здійснювати свої правозахисні функції внаслідок невиважених кроків Верховної Ради, яка відхилила декілька принципово суттєвих для подальшого розвитку адвокатури положень під час прийняття Закону «Про адвокатуру», зволікає з внесенням змін до Кримінально-процесуального кодексу, що стосуються права на захист, а також завдяки деяким декретам Кабінету міністрів, які економічно підірвали українську адвокатуру. Спілка адвокатів і колегії адвокатів попереджали, що окремі необачні рішення, відображені в цих документах, можуть призвести до негативних процесів в адвокатурі й навіть спричинити її руйнування, пропонували конкретні шляхи збереження і подальшого розвитку цього правового інституту за умов реформування, яке ініціювали самі адвокати ще у 1990 р. на своєму з'їзді, намагаючись відтворити в Україні традиції цивілізованої адвокатури, загальноприйняті у демократичних країнах засади організації адвокатської діяльності.

Занепокоєність адвокатів кризою адвокатури не знайшла відгуку, що й спричинило всеукраїнський страйк адвокатів.

Але, як і за минулих часів, замість розв'язання нагальних проблем держава почала шукати винуватців серед тих, хто насмілився висловити вголос, на весь світ занепокоєність відсутністю належних гарантій прав людини в нашій державі, завадити спробам послабити (а може, й знищити) українську адвокатуру, підмінивши її іноземними юридичними фірмами та здебільшого малокваліфікованими юристами, що працюють на підставі купленої в Мін'юсті ліцензії згідно із Законом «Про підприємництво».

У відповідь на дії адвокатів, які вдарили на сполох про занепад своєї професії, недоступність юридичної допомоги, що призводить до правової незахищеності громадян, заступник Генерального прокурора України подав на Спілку адвокатів, Всеукраїнський страйковий комітет адвокатів позов до суду про визнання страйку за незаконний, незважаючи на те, що його позицію не поділяють ні Генеральний прокурор України В. І. Шишкін (який свого часу попереджав, що не буде другим Вишинським), ні значна кількість колег у Генеральній прокуратурі. Дивну позицію зайняв Верховний Суд, безпідставно скасувавши ухвалу Київського міського суду про непідвідомчість спору судові.

Київський міський суд нещодавно вдруге розглянув цю справу, і тепер вже три судді — заступник голови міського суду Пшонка М. П., Остапенко М. І., Григор'єва Л. І. — проявили принциповість, яка має бути притаманна всім суддям у демократичній правовій державі, і, керуючись виключно законом, закрили провадження у справі. Сподіваюсь, на цей раз остаточно.

Мало хто помітив і той факт, що протягом трьох місяців після набрання чинності Законом «Про адвокатуру» в Україні її фактично не було, бо не було розроблено нормативні документи, без яких не можна буде одержати свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю, скласти присягу адвоката, зареєструвати адвокатське об'єднання.

Виважений конструктивний підхід до ситуації, в якій опинилася в цьому зв'язку адвокатура, виявив тільки Президент України. Одна з головних проблем адвокатури, розв'язана під час страйку,— затвердження нормативних актів, якими вводився в дію Закон «Про адвокатуру»,— була розв'язана саме Президентом. Це значною мірою подало надію адвокатам на можливість цивілізованого розв'язання інших проблемних питань і спричинилося до того, що страйк адвокатів було тимчасово зупинено.

Сильна незалежна адвокатура є запорукою правової захищеності громадян, а становище, яке займає адвокатура в державі, є свідченням демократичності самої держави. Тому саме на Президента, який є гарантом прав і свобод громадян, ми сьогодні дивимося з надією, сподіваючись на його підтримку у розв'язанні назрілих гострих питань. А таких чимало.

Попри здоровий глузд поряд з порядком набуття права на адвокатську професію, встановленим Законом України «Про адвокатуру», Мінюст продовжує видавати юристам, підприємцям за мізерну плату ліцензії на право заняття тими ж видами діяльності без покладання на ліцензентів будь-якої відповідальності за якість роботи, без перевірки рівня їхньої кваліфікації тощо. Безумовно, такий спрощений підхід до ліцензування юридичної практики призведе до того, що її кваліфікаційний рівень знизиться, правозахисна діяльність перетвориться на безконтрольне і безвідповідальне маніпулювання процесуальними правами в гонитві за прибутком. Вже зараз багато хто з наших іноземних колег дивується, що особи, які займаються юридичною практикою за ліцензією, не несуть матеріальної відповідальності за шкоду, заподіяну клієнтові непрофесійними діями під час надання юридичної допомоги, і ставлять під сумнів можливість співробітництва без таких гарантій.

Легко передбачити, що зі зрозумілих причин більшість тих юристів, котрі бажають зайнятися адвокатською діяльністю, підуть більш «легким» шляхом ліцензування, не обумовленим будь-якими обов'язками перед державою, громадянином, що спричинить значний відплив кадрів з адвокатури. То чи варто й надалі зберігати це безглуздя, яке існує тільки в Україні, обгрунтовуючи його нестачею юристів? Невже нам байдуже, хто сприятиме захистові прав і свобод, представлятиме законні інтереси громадян та юридичних осіб, допомагатиме здійсненню правосуддя в нашій державі?

Тривогу викликає й те, що ліцензії на юридичну практику в Україні у спрощеному порядку одержують й іноземні юристи, в той час, як в їхніх країнах набути право займатися цією діяльністю можна лише через складні професійні іспити, ще й лише громадянам цієї країни. У такий спосіб там захищають ринок правових послуг.

Мають рацію пропозиції, зокрема Генеральної прокуратури, про внесення доповнень до Кримінально-процесуального кодексу, про те, що захисником може бути тільки громадянин України. Це варто зробити й в інших кодексах.

В ситуації, коли відомчі інтереси Мінюсту вже очевидно суперечать нормальному здійсненню функцій людьми адвокатської професії, вихід з цього принизливого для України становища можна було б пов'язувати, мабуть, лише з правом Президента в порядку законодавчої ініціативи ставити питання про внесення змін до Закону України «Про підприємництво» щодо вилучення з кола ліцензованої діяльності юридичної практики або тих її видів, що їх виконують у процесуальних формах, передбачених Кримінально-процесуальним, Цивільно-процесуальним кодексами та Кодексом про адміністративні правопорушення.

Гостро стоїть також проблема забезпечення нормального функціонування адвокатури.

Вже сьогодні, за умов складної економічної ситуації, більшість простих громадян не може скористатися платною допомогою адвокатів для захисту своїх житлових, сімейних, майнових та інших прав. А завтра ситуація бачиться майже безнадійною, бо за умов здирницького оподаткування адвокатські об'єднання для свого виживання змушені підвищувати розцінки за надавані послуги.

При запровадженні нерозумної податкової політики до адвокатури зовсім не беруть до уваги, що вона не користується державними дотаціями чи фінансуванням, є неприбутковою, не займається підприємництвом. Не можна збагнути, наприклад, чим керується держава, забираючи у вигляді податків більшу частину тих коштів, які сама ж виділяє на здійснення обов'язкового відповідно за законом захисту обвинувачених, які не в змозі оплатити юридичну допомогу.

Слід наголосити, що в деяких регіонах, де до проблеми забезпечення громадян юридичною допомогою поміркована підійшли місцеві органи влади, вони знайшли можливість звільнити від оподаткування (в межах власних повноважень) адвокатські об'єднання, позитивно розв'язати питання оренди приміщень тощо. Чому б це не зробити в усій країні на державному рівні, як було завжди, навіть за радянських часів?

Є кілька виходів з кризової ситуації з оподаткуванням адвокатури. Один з них — повернення до законодавчого звільнення адвокатури в цілому від оподаткування або тільки тих адвокатських об'єднань, які разом з іншою професійною діяльністю виконуватимуть захист громадян за рахунок держави та надаватимуть безплатну юридичну допомогу у передбачених законодавством випадках, як це є в інших державах СНД.

Можна знайти й інший підхід до цієї проблеми, звільнивши від оподаткування тільки ті види юридичної допомоги громадянам, що їх надають відповідно до Закону «Про адвокатуру».

Одним із шляхів розв'язання проблем адвокатури могло б стати утворення муніципальної адвокатури для незаможних. Але, як на мене, в сучасному економічному становищі це буде вельми складно, бо матеріальне становище переважної більшості населення не дасть можливості користуватись послугами незалежної адвокатури, і муніципальна адвокатури замість того, щоб бути невеликим додатком до незалежної самофінансованої адвокатури, може перетворитися на головну форму здійснення адвокатських функцій, що зведе нанівець принцип незалежності адвокатури від держави і буде фінансово обтяжливим для неї. Отже, знову ж таки, ми вбачаємо сьогодні вихід у законодавчій ініціативі Президента України, обгрунтованій об'єктивною необхідністю звільнення адвокатури від оподаткування.

Події останнього часу, пов'язані з реформою в адвокатурі, показали, що відсутність Республіканського координаційно-представницького центру всієї адвокатури (адже Спілка адвокатів є громадською організацією, яка може діяти лише від імені своїх членів) ускладнює погодження зусиль, спрямованих на розв'язування проблем адвокатури, виключає функціонування механізму представництва адвоктів перед Верховною Радою, урядом, державними та іншими органами.

В умовах реформування адвокатури в Україні багатьох лякає перехід до єдиної, за світовими зразками, структури, з обов'язковим у ній членством. А дехто не бажає цього, аби уникнути посилення адвокатури. Адвокати у створенні єдиної організації вбачають небезпеку відтворення чогось на зразок Міністерства адвокатури. Але очевидно, що такого сьогодні не може статися: адже владні функції частково зосереджені у кваліфікаційно-дисциплінарних комісіях змішаного складу, почасти — у самих адвокатських об'єднаннях. А функції захисту професійних, соціальних прав адвокатів виконує Спілка адвокатів.

Думки про брак єдності адвокатів у захисті своїх професійних прав, відсутності організаційного забезпечення такого, неодноразово висловлювались у звертаннях адвокатських об'єднань, окремих адвокатів до Спілки, були підтримані рядом громадських і політичних угруповань. Зокрема, ідею про необхідність створення Національної асоціації адвокатів висловило об'єднання «Нова Україна».

Вбачається, що сьогодні стала очевидною доконечна потреба в утворенні на базі Спілки адвокатів України Національної асоціації адвокатів, до правління якої входили б, окрім обраних адвокатів, керівники адвокатських об'єднань (за посадою). Така асоціація могла б виконувати правозахисні функції щодо всіх адвокатів України, які набували б статусу члена асоціації одночасно з одержанням свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю, як це є в більшості демократичних країн світу. Треба наголосити на тому, що в Законі «Про адвокатуру» йдеться про адвокатуру України як єдину організацію, членами якої є особи, котрі мають відповідне свідоцтво, професійні права, обов'язки, гарантії адвокатської діяльності, що поширюються лише на суб'єктів цього закону; вища кваліфікаційна комісія адвокатури має певні власні повноваження також лише до тих, хто належить до адвокатури України; адвокатські об'єднання всіх організаційних форм та приватні адвокати складають адвокатуру України.

На жаль, цього не помітили народні депутати, коли з власної ініціативи у ст. І Закону «Про адвокатуру» дали помилкове визначення адвокатури як добровільного, професійного громадського об'єднання, що, безумовно, потребує зміни з багатьох підстав, які вже аналізувалися в пресі.

Кількість, масштаб, нагальна потреба у розв'язанні проблем обумовлюють необхідність створення органу, який забезпечував би постійний зв'язок між адвокатурою і президентською владою, яка специфічно має забезпечувати додержання прав і свобод громадян. Для того, щоб цей зв'язок був постійний і безпосередній, йому необхідне певне організаційне оформлення. Формою такого могла б стати Координаційна рада у справах адвокатури при Президентові України.

Спілка адвокатів підготувала програму виходу адвокатури з кризи, яку передає Президентові України Л. Кравчукові на розгляд.

Віктор МЕДВЕДЧУК,
президент Спілки адвокатів України, заслужений юрист України.

Я СУМСЬКОЮ ІДУ...

23 серпня — 50 років з дня визволення Харкова від німецько-фашистських загарбників

**«Я Сумською іду... Україно моя, Україно,
краю мій, повний гомону, бур і пожеж!..
Ти за руку ведеш крізь безумні бої твого сина,
по розбитих панелях я, наче по ранах, іду,
як мільйони таких... Україно моя, Україно,
де на світі я кращу й ріднішу за тебе знайду!»**

В. СОСЮРА.

Огляньмося, читачу, на півстоліття назад, коли на вулицю Сумську, цей преславний харківський Хрещатик, з боями увірвалися воїни 183-ї стрілецької дивізії, котра того ж визвольного дня 23 серпня 1943 року, як і дев'ять інших дивізій Степового фронту, була удостоєна високої честі іменуватися «Харківською».

Це вже стало незаперечним фактом історії. 3 серпня після потужної артилерійської та авіаційної «обробки» укріплених позицій ворога почався контрнаступ військ Воронезького (командуючий — генерал М. Ватутін) і Степового (командуючий — генерал І. Конєв) фронтів на бєлгород-харківському напрямі.

Перед бойовими з'єднаннями обох суміжних фронтів, що впевнено розвивали наступ, стояло найважче після Сталінграда й Курської дуги завдання — оволодіти Харковом. Адже дві попередні харківські наступальні операції, на жаль, були невдалі. У травні 1942 р. з'єднання Південно-Західного і Західного фронтів зробили спробу визволити Харків, але той наступ радянських військ через недостатню їхню підготовку, недооцінку ворога, що мав значну перевагу у живій силі і техніці, не досяг мети.

16 лютого 1943 р. воїнам Воронезького фронту (тоді ним командував генерал-полковник П. Голіков) вдалося визволити другу столицю України. Як пише у своїй мемуарній книзі «На південно-західному напрямі» учасник боїв за Харків, колишній командуючий 40-ю армією маршал К. Москаленко, успіх визначила «оперативна раптовість». Та вже через місяць гітлерівці оговталися і знову захопили місто.

Окупанти чіпко трималися за Харків, у своїх стратегічних планах надаючи йому винняткового значення: адже це місто було, за їхнім висловом, «замком на дверях України». Гітлер наказав генерал-фельдмаршалові Манштейну, що командував харківським угрупованням фашистів, за будь-яких обставин не здавати місто, бути нещадним до солдатів, і офіцерів, котрі не виявляли бажання битися до кінця на цьому плацдармі. Для підсилення угруповання фашистське командування перекинуло з Донбасу, з району Орла оперативні резерви, ще раніше передислоковані із заходу танкові дивізії СС «Райх», «Мертва голова», «Вікінг», моторизовану дивізію «Велика Німеччина». Гітлерівці зганяли вкрай виснажених жителів міста рити окопи, протитанкові рови, розставляти на вулицях залізні «їжаки».

Воєначальники Степового фронту, враховуючи серйозні прорахунки двох попередніх операцій, ретельно готувалися до рішучого наступу на Харків: оцінювався характер місцевості, ворожих укріплень, намічалися найбільш доцільні місця дислокації головних ударних сил артилерійських, танкових, авіаційних з'єднань і, звичайно, наймасовішого роду військ — піхоти. Стріли наступу були націлені так, що, взаємодіючи між собою, радянські війська охоплювали Харків залізними обценьками.

Наляканий привидом сталінградського «котла», ворог чинив шалений опір, але попри всі його зусилля 12—13 серпня війська Степового фронту на окремих дільницях впритул підійшли до міста і зав'язали бої на його околицях. Апогей битви припав на 18 серпня і наступні дні. Вона завершилася нічним штурмом Харкова 22 серпня і повним очищенням міста від німецько-фашистських окупантів.

23 серпня стало вікопомним днем визволення другої столиці України.

Переживши дві ворожі окупації, моє рідне місто дісталося Україні сильно поруйнованим, обпаленим пожарищами, знекровленим, але з роками, мов легендарна птиця Фенікс, відродилося з вогню силою розуму і таланту, творчою працею народу.

Перемога в бєлгород-харківській операції стала прологом боїв за цілковите вигнання гітлерівських солдатів з української землі. Вона полегшила просування наших військ до Полтави і Кременчука, вихід до Дніпра.

Є високий смисл у тому, що п'ятдесятиліття визволення Харкова органічно входить у «магнітне поле» зовсім молодої річниці — двох років з дня народження незалежної України.

Настав час чистим, незатемненим ідеологічними шорами оком глянути на історію Великої Вітчизняної і на одну з її чи не найдраматичніших глав — «Україну в огні». Так назвав наш славетний митець і мислитель О. Довженко свою багатостраждальну кіноповість, чесна і сувора правда якої про перший період війни, м'яко кажучи, не сподобалася «геніальному полководцеві всіх часів і народів», за що її автора було піддано остракізмові, а сам твір суворо заборонено друкувати й екранізувати. Тільки недавно у нас він побачив світ разом зі «Щоденником», який Олександр Петрович вів з перших днів війни до своєї кончини, звіряючи йому свої найпотаємніші думки.

Довженко, звичайно, розумів причину такого ставлення диктатора до своєї кіноповісті. Він записав у «Щоденнику»: «У цьому оповіданні (йдеться про «Україну в огні».— **В. К.**) я якось напівсвідомо, себто цілковито органічно, заступився за народ свій, що несе тяжкі втрати на війні. Кому ж, як не мені, сказати було слово на захист, коли отака велика загроза нависла над нещасною моєю землею. Україну знає лише той, хто був на ній, на її пожарах сьогодні, а не по газетах чи салютах обчислює її перемоги, втикаючи паперові прапорці у мертву географічну карту».

Нам зрозуміла тодішня ейфорія визвольної пори: мітинги, салютні громи в московському небі... П. Тичина назвав день визволення Харкова «святом золотим». Це істина. Але читаючи у згаданій книзі видатного воєначальника К. Москаленка спогади про лютневі події 1943 р., коли Харкову вперше було принесено волю радянськими військами, таке: «Безмежною була радість визволеного з-під фашистського гніту населення сіл і міст. Чоловіки брали в руки зброю і ставали до лав Червоної Армії»,— я звертаюся до запису Довженка у «Щоденнику», датованого 28 листопада 1943 року: «Сьогодні В. Шкловський розказав мені, що в боях загибає велике множество мобілізованих на Україні звільнених громадян. Їх звуть, здається, чорносвитками. Вони воюють у домашній одежі, без жодної підготовки, як штрафні. На них дивляться як на винуватих. «Один генерал дивився на них у бою і плакав»,— розповів мені Віктор...». Це ніби розповідь про мого батька, колгоспного хлібороба Василя Никифоровича, що був посланий на риття окопів, попав в оточення і змушений був повернутися додому. Мобілізований таким чином, він поліг на полтавській землі, неподалік нашого харківського хутора, і похований в рідному саду, біля нашої хати. Хоч у цьому [illegible] паталанило...

Перебуваючи разом з багатьма своїми колегами по перу — співвітчизниками і синами інших народів у бойових лавах Степового фронту на підступах до Харкова, О. Довженко закарбував у «Щоденнику»: «Я спостерігав на передовій позиції серед гарматного грому під час бою командирів. Я бачив у їхніх очах заховане страждання і страх смерті. Це великий труд. Тут іде така витрата волі людської, як ніде і ніколи в світі».

Митець-гуманіст г[illegible]боко заглянув у душу наш[illegible] воїна, якого здебільшого малювали тоді однозначно ультраоптимістичними, бронзовими фарбами. Від такого психологічно-проникливого бачення художника подвижницький характер нашого визволителя не тільки не зм[illegible] не змерк, а, навпаки, [illegible]щився, набрав живих людяних рис.

Один з учасників визволення Харківщини письменник Ю. Чорний-Діденко залишив нам хвилюючий документ — повість про безсмертний подвиг 25-ти воїнів першого взводу 8-ї роти 78-го гвардійського стрілецького полку під командою лейтенанта Петра Широніна, котрі біля села Таранівки Зміївського району зупинили натиск ворожих танків і бронемашин. Їм усім — живим і полеглим — було присвоєно звання Ге[illegible] Радянського Союзу.

В Харкові я не раз [illegible]ив і Сумською, і вулицею Героїв-широнінців і думав: а скільки подібних подвигів — відомих і невідомих — завершено в ім'я визволення України від гітлерівського ярма! Щоб гідно їх возвеличити, потрібні довженківські масштаби таланту. Справа честі, совісті, морального обов'язку перед тими, хто заплатив своїм життям за наше життя, за будуччину синів, онуків і правнуків своїх, — повернути імена невідомим, згадати забутих визволителів, увінчати їхню пам'ять в наступних поколіннях людських.

Віктор КОЧЕВСЬКИЙ.

На фото: пам'ятник воїнам-визволителям Харкова.

ЗУСТРІЛИСЬ АННА І ГАННА

Чоловіче туркменське ім'я Анна (наголос на останньому складі) належить народному поетові Туркменії Ковусову. Жіноче українське Ганна — бабусі з Лукашівки Монастирищенського району на Черкащині. Це вона, Ганна Янковська, у далекому сорок четвертому підібрала після бою пораненого туркменського хлопця-солдата, вилікувала, виходила і, помолившись за нього, знову провела на фронт.

По війні вони раз зустрілись — випускник Літінституту Анна́ Ковусов приїхав в Україну, розшукав свою рятівницю і подарував їй збірку своїх поезій «Материнські руки». Його побратим по студентській лаві черкаський поет Микола Негода переклав вірші українською мовою. Кілька з них випадково потрапили до Канади. Композитор, вихідець з України, поклав їх на музику... Зворушлива пісня про доброту української Матері і досі звучить в українській діаспорі.

Нинішнього літа Анна́ Ковусов прибув на землю своєї бойової юності з групою туркменських кінодокументалістів. Особисто Президент Туркменистану Н. Ніязов виділив кошти на створення фільму про народного поета-фронтовика. Їхав на Черкащину з невеселими роздумами — з Монастирища на його запит повідомили, що вже немає в живих його української неньки, як і багатьох інших старих її односельців. І яка ж то була несподівана радість, коли разом з Миколою Негодою Анна́ Ковусов приїхав до Лукашівки і... зустрів Ганну Ісаківну живою, бадьорою, усміхненою!.. Плачучи і обнімаючи названого сина, старенька повідомила, що їй теж якийсь базіка переказав, нібито Анна́ загинув у автомобільній катастрофі...

Так втретє справив своє народження народний поет. «Довго житимеш, Анна́!» — напророкувала баба Ганна. Того ж, при доброму здоров'ячку, побажали гості і їй.

Лідія ТИТАРЕНКО.

Черкаська область.

НЕ ЗГАДУЙ ЦАПА ВСУЄ...

«Ну й козел ти», — кажемо ми комусь, кого підозрюємо в неспотвореності обличчя інтелектом і непередбачуваності поведінки. А чому, власне, цап? Хто, коли й за якими критеріями визначав його мізковитість?

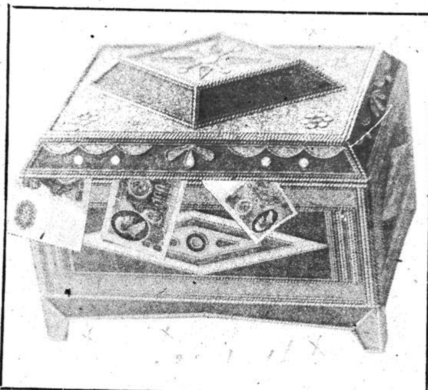
Невже ті «вінці природи», які матерів своїх повдягали в оранжеві куртки, дали їм в руки великі лопати й, просторікуючи про рівностатеві можливості, змусили укладати асфальт? Або ті, хто зводить велич своєї Богом даної людської сутності до нескінченної гонитви за нікому, окрім людей, потрібними папірцями? Цапові гроші не потрібні — він не такий дурний.

Це люди вигадали подвійне дно і подвійні стандарти й намагалися Творця обдурити, навіть слово яке вигадали — а-те-їзм. А цапи жодного «козлизму» не вигадали, це за них люди зробили...

Це ми з вами нерідко спершу робимо, а потім думаємо, каємося, спокутуємо, примовляючи: лихий поплутав. А цап, здається, усе бачить зарання. І оскільки ми в зарозумілості своїй не завжди один одного розуміємо, не говорячи вже про мову «братів наших менших», то хто зна, що каже один цап іншому, коли й без бінокля бачить таку нашу поведінку і порівнює її з цап'ячою. Цілком можливо, що: «Ну й людина, ти, їй-Богу!..»

І чому кажуть, що пропадемо ми ні за цапову душу?

Володимир СКАЧКО.
Колажі Михайла САЧКА.

КРИМ:

КУДИ НАС ШТОВХАЮТЬ ДУРНІ НАЦІОНАЛІСТИ

Хасбулатовський парламент зробив неоціненну послугу російській демократії: нарешті його можна з повним правом розігнати.

Заявивши про прийняття Севастополя під російську державу, парламент поставив під удар національну безпеку Росії і, по суті, закликав до нескінченного кровопролиття.

ДЕКРЕТНЕ ЗАВОЮВАННЯ

За провокаційне рішення про Севастополь, що загрожує війною, треба дорого платити, і дуже погано буде, якщо Єльцин не скористається цією цілком законною підставою, щоб покінчити з провокаторами. В руках парламенту досі чималий вплив, який він використовує зі стриманістю алкоголіка; цей вплив після рішення про Севастополь має цілком злочинний характер і може кваліфікуватись як державна зрада.

Парламент зайнявся довільним перекроюванням кордонів. А територіальні прирощення здійснюються, як відомо, двома шляхами: чи то міжнародні угоди, чи то війни. Парламент вважає, що йому вдалося придумати третій шлях — шлях декретного завоювання. Але такого шляху нема; йти на угоду про передачу Севастополя або Криму Росії Україна ніколи не збиралась, а от про передвоєнне протистояння з Росією формально має повне право говорити.

Україна — не бандитське гніздо типу Чечні, і суверенність її визнана. Тепер же вищий законодавчий орган Росії починає її краяти на частини. Це називається актом агресії. Відповіддю на агресію буває оборонна війна.

Звичайно, сьогодні ця війна не прийде. По-перше, поки що на рішення парламенту можна в'їдливо посміхнутися: собака погавка, а вітер рознесе. Офіційна російська політика щодо Києва будується, слава Богу, на іншому грунті. По-друге, Україна ще внутрішньо не готова до гострої конфронтації з Росією.

Але ситуація може змінитися. «Цепного пса» агресивного націоналізму відпустили в Росії на повну свободу, і, якщо «севастопольська (кримська)» ідея оволодіє націоналістичним люмпеном, усе зміниться. Безвідповідальні сили на Чорноморському флоті і той самий люмпен у Криму, сказившись від жахів краху імперії, здатні на непередбачені провокації. Кримське питання може перетворитися на кримський конфлікт. І тоді Київ має всі підстави звернутися до світового співтовариства по прикриття, а за ескалації конфлікту Росія й Україна можуть бути втягнуті в кримську війну.

РОСІЙСЬКІ РЕЗОНИ

Чи спірне право України володіти Кримом? Спірне. Але не більшою мірою, ніж право Росії володіти частиною Карелії, відвойованою у Фінляндії. Не більшою мірою, ніж право Білорусі або Литви володіти землями, відібраними СРСР у Польщі. Річ у тім, що з розпадом імперії єдиний тверезий підхід до територіальних суперечок — це «кожний володіє тим, чим володіє», тому що імперська історія дає, як правило, підставу двом і навіть часом більше народам (або державам) претендувати на одну й ту ж територію. Коли принцип «кожний володіє тим, чим володіє» порушується, зазвичай це закінчується війною, як це було у Південній Азії, на Близькому Сході і в Югославії.

Чи образливо росіянам їздити нині в закордонний Крим? Образливо. Нам образливо за «місто російської слави» Севастополь. А полякам не образливо за Львів? А фіннам не гірко за Карелію? А німцям не гірко за Східну Пруссію? Що-що, Східна Пруссія — одвічно німецька земля, однак і повірити неможливо, щоб бундестаг проголосував за повернення її фатерляндові. Отже, знов-таки: після краху імперій не ображаються.

ОДНА СЛАВА НА ВСІХ

Кримське питання з усіх «спірних» — найболючіше для Росії; до нього прийнято ставитися з більшим обуренням, аніж до північноказахстанського, наприклад (хоча в обох випадках обурення однаково нерозумне). Чому ж питання це таке болюче?

Не будемо лукавити: насамперед тому, що в країні з нелагідним кліматом Крим завжди вважався оазою, благословенною землею, куди кожний, назбиравши трудових рублів, міг поїхати. Ми розглядали Крим як «всесоюзну здравницю». Землі, на які претендує Естонія, емоційно байдужі громадській свідомості, їх відстоюють із принципу (і правильного принципу — «кожний володіє тим, чим володіє»). Але оскільки надто багато хто, а особливо в Москві, дивився на Крим як на свою літню дачу, то сформувалося відчуття ідентифікації Криму з «правом на відпочинок».

Другий чинник — звичайно, Севастополь. Безумовно, у свідомості росіян він російське місто — бо дві війни зафіксували його титул «міста російської слави».

Севастополь — свого роду код історичної пам'яті росіян, могутній культурний архетип, який ніколи з російської свідомості не вийде. Та при цьому ми забуваємо, що слава Севастополя належить усім народам імперії, які посилали своїх солдатів на дві війни. Севастополь — місто слави «російської імперії», а не тільки «русской славы». А слава Севастополя пришита до слави Чорноморського флоту. Балтійський флот після Петра особливої ролі не відігравав, Північний розвинувся в ядерний мирний час. Тихоокеанський асоціюється швидше з безглуздо жорстокою трагедією Цусіми, аніж зі славою. Чорноморський — «найславніший» у нашій свідомості.

І всі ці архетипи свідомості тиснуть на нас. Але — чи хто-небудь поцікавився, які асоціації постають перед німцем у зв'язку з назвою «Кенігсберг»?

Єдиною виправданою підставою для конфлікту з братньою постімперською країною є серйозні порушення прав тієї етнічної групи, з якою ти себе ідентифікуєш. Чи має підстави Росія конфліктувати з Латвією або Естонією під галас про свою цивілізованість і про російське бидло, яке вибудувало систему апартеїду? Має. Чи має право Росія серйозно говорити з Кишиневом про Придністров'я? Має. А от Києву нам сказати нічого, і за це треба Богові дякувати.

Ось і Крим. Чи спокійно живуть росіяни в Криму? Спокійно. Єдине джерело напруженості — татари, але це заслуга не Києва, а всіх імператорів, починаючи з Й. В. Сталіна.

Отже, нема у нас підстав воювати за Крим як за «спірну територію» або за місце, де зневажаються права росіян. Емоції (основані на архетипах) не повинні мати до політики ніякого відношення. Що ж залишається? Чорноморський флот?

МУЗЕЙНА ЦІННІСТЬ

Але хіба Чорноморський флот — це питання матеріальне? Яка його цінність для Росії? У стратегічному відношенні Чорноморський флот — будьмо чесні — може потрібен тільки тим, хто планує воювати з Україною. Більше Чорноморському флотові зайнятися нічим.

Єдина оборонна функція, яку треба виконувати на Чорному морі (проти кавказького хаосу), може бути забезпечена невеликою флотилією, придатною головним чином для евакуації або локальних десантних операцій. В Середземному морі чи Атлантичному океані Росії робити абсолютно нічого. Аргумент: а от буде треба, а в нас і флоту нема! — не працює. Коли буде треба і кому буде треба? Ясної відповіді на це ми не одержимо. Більш того, хай станеться через багато років незбагненне, і треба буде йти в Середземне море (хоч не можу уявити, навіщо). Але будувати нові кораблі в нас сил нема, верфі взагалі в Україні, а до того часу, коли щось незбагненне, що потребуватиме нашої присутності в Середземномор'ї, виникне, усі наявні нині кораблі безнадійно застаріють.

Знов емоції. Як дався росіянам флот за часів Петра потом і кров'ю, як пробили вони собі дорогу до морів — так і живе в національній свідомості страх опинитися замкнутими на суші, а флот — символ великої Росії, яка вирвалася за Петра з чорної діри Євразії. Психологічно флот — певною мірою — символ російського особистого та державного молодецтва, і він завжди був овіяний благоговійною (романтичною) легендою.

Чорноморський флот у його сьогоднішньому вигляді має для Росії єдину цінність: музейну. І навіть переговори з Україною про поділ флоту до певної міри не мають сенсу, тому що і нам, і їм потрібен дешевий мінімум, за який і сперечатись не варто. Коли дивитись правді у вічі, то Чорноморський флот може згодитися тільки на те, щоб стати найбільшим у світі військово-морським музеєм.

Якщо визнавати за Севастополем серйозну психологічну, але не стратегічну роль (коли не потрібен флот, то не потрібен і порт), то наші емоції цілком можна задовольнити збереженням російської бази в Севастополі — а до цього діло вже йде.

ҐАЛИЦЬКА ПАРТІЯ

Є ще одна надзвичайно важлива обставина, про яку не кажуть, але яку мають на увазі. Україна вступила, схоже, в період тривалої нестабільності, і багатьом здається логічним, по-перше, скористатися українською смутою, почати з Криму розвал України.

Та чи не резонніше припустити, що агресія й підбурювання з Москви приведуть в Україні до влади крайні націоналістичні сили? Називаючи речі своїми іменами, треба прямо сказати, що ставка на розвалення України призведе до того, що владу візьме галицька партія. Донбас, Крим, Одеса, навіть Київ воювати з Москвою не будуть. Галичина ж, що є осередком українського націоналізму, в умовах внутріполітичної кризи на конфлікт може піти. Ми що — граємо не для себе, а для Львова?

Чим кращими будуть відносини між Росією й Україною, тим менше шансів у галичан стати при владі, тим спокійніше житиметься росіянам в Україні, тим тіснішою буде економічна інтеграція, тим реальнішими будуть шанси на політичний і військовий союзи.

А що може бути важливіше для російської зовнішньої політики за тісний союз з Україною? Нічого не може бути важливішого — геополітично, економічно, стратегічно, психологічно, морально.

ДІСТАТИ ПО ЗУБАХ!

Яким може бути кримський конфлікт?

Та таким само безвихідним і жорстоким, як і всі інші, з тією тільки різницею, що більшість інших конфліктів маргінальна для Росії і для Євразії, а цей може стати фатальним.

Придністровський конфлікт навряд чи загрожує серйозною ескалацією. Молдова замкнута між Румунією, об'єднання з якою обіцяє нинішній кишинівській еліті тільки політичне небуття, і Україною, котру становище у Придністров'ї також не залишає байдужою (найбільша немолдовська етнічна група в Придністров'ї — українці) і котра до того ж має територіальні проблеми з Молдовою.

Конфлікт у Таджикистані може розглядатися як похмура прелюдія до середньоазіатської різанини; однак у Росії тут є буфер — Казахстан, на який, за розумної політики, вона може розраховувати.

Закавказькі конфлікти луною відгукуються на російських рубежах, і це велика проблема. Навряд чи Росія в разі ескалації втягнеться до нового Афганістану в Середній Азії, однак цілком імовірно на Північному Кавказі. Тільки тут мова піде про боротьбу з сепаратизмом: за найгіршого сценарію конфлікт буде локальним.

Наслідки ж потенційного кримського конфлікту уявляються страхітливими, бо тут ітиметься про боротьбу з сильним близьким сусідом, котрий в ідеалі мав би бути найближчим союзником і котрий матиме безперечну підтримку Заходу. Масштаби цієї підтримки залежать від розмаху російської агресивності. Хоч як це цинічно, але потенційний кримський конфлікт — єдиний регіон, де Росія в разі чого дістане від Заходу по зубах.

ПОГРОМ У ПУНКТІ Б

Одначе закономірне запитання: як конфліктові розгорітися, коли Крим сам мирний? Та нехай Верховна Рада москалів хоч до Босфору все анексує! (До речі, чудова ідея, треба підказати панові Хасбулатову: царі Константинополь не взяли, хоч і мріяли, а він одним розчерком пера — і візьме! Ото ж бо в історію ввійде). Головне, що в Криму тихо. Та на це є низка сумних заперечень.

По-перше, так у Криму загалом тихо (із серії — «Моя дружина мені майже не зраджує») і люди кажуть: другого Придністров'я нам не треба. Але і в інших місцях — теж до певного часу було тихо.

По-друге, у Криму відносно тихо. Є досить численний активний фермент, який розбурхує Крим (політичні і звичайні люмпени, а також пройдисвіти і — що сумно — наївні страждальці за Росію єдину й неподільну). Значна частина Чорноморського флоту має намір робити ставку на агресивну партію в Москві (з тієї зрозумілої причини, що коли хто й збереже непотрібний Чорноморський флот, то це Росія, і ніяк не Україна).

По-третє, є татари, а вони досі до широкого насильства не вдавались. Та в разі кризи — як ляже татарська карта, що тягне за собою взагалі ісламський фактор, ісламську солідарність? У цій ситуації Кримові загрожує невесела доля Боснії: стати ареною протиборства трьох сторін — проросійської, проукраїнської й татарської.

По-четверте, невідомо, хто і як впливає на Крим з Москви. Якщо хтось, наділений силою, вірить, що негайний розвал України — в інтересах Росії, то він, природно, почне з Криму. А політичні обіцянки, гроші і зброя — це масло у вогонь потенційної кризи. І нема ніяких підстав гадати, що тиск на Крим з боку дурної частини націоналістів з Москви вже не почався, і нема гарантій, що десь у тихих будиночках Сімферополя чи Алупки не розміщено вже склади зброї.

По-п'яте, такий конфлікт лавиноподібний. Мітинг у пункті А — застосування сили — кров — погром у пункті Б — ще кров, а далі починається одвічне: я беру автомата, щоб захистити свою сім'ю; у мого брата спалили дім; стріляй сьогодні, щоб тебе не вбили завтра; приєднуйся до нас, а то матимеш неприємності. І три сили — саме три, що робить ситуацію моторошною,— вчіплюються одна в одну, і їдуть найманці, і російські війська дивляться на Крим з Тамані, а що робиться у цей час на Чорноморській ескадрі з її марною потужністю — взагалі важко уявити.

Ось куди нас штовхають дурні націоналісти, які або розпалюють національні почуття росіян, щоб утриматися біля годівниці влади, або гадають, що бути патріотом — це означає піднімати свого прапора над усім тим, що подобається.

А бути патріотом у наш час, очевидно, означає одне: відвернути велику кров.

Мені здається, я маю деяке право на категоричність у цьому питанні. Я народився й виріс у Криму; і ось уже два роки я їжджу на могили рідних за кордон, і в мене принаймні не менше підстав переживати ситуацію, ніж у парламентаріїв. Однак я чітко розумію одне: якщо хоча б одна нова могила з'явиться через те, що хтось спробує повернути мені мій Крим, то мені не треба такого нового, кривавого, Криму.

•Костянтин ПЛЕШАКОВ.
(«Новое время», № 31, 1993 рік).

Особистості

Претендент номер один

24 серпня Віктору Глушкову виповнилося б 70 років

Його ім'я не потребує пояснень: видатний математик, академік, організатор науки... Заслуги Віктора Михайловича Глушкова відомі. Він один із тих, хто міг би сьогодні бути в реєстрі Нобелівських лауреатів (а серед українських учених, напевне, претендент номер один). Хоча б тому, що саме в науково-дослідному інституті, який нині носить ім'я В. Глушкова, створена перша в Європі електронно-обчислювальна машина. А ЕОМ серії МІР з підвищеним інтелектом, по суті, започаткували еру персональних обчислень ще задовго до появи персональних комп'ютерів. У 1962 році саме Віктор Глушков запропонував проект єдиної мережі обчислювальних центрів, яка мала стати еталоном інфраструктури для майбутньої інформатизації країни. То був час такий далекий від масштабного запровадження електронно-обчислювальних мереж, які нині завоювали весь світ.

Власне, «траєкторія» Віктора Глушкова в науці, техніці, громадському житті була цілісною і виразною завжди. У 32 роки захистив докторську дисертацію, чим викликав інтерес світової «математичної» еліти. Будучи людиною свого часу, він завжди випереджав свою епоху. Втім, «епоха» не завжди розуміла великого математика-провидця. Наприклад, його проект загальнодержавної системи управління кидав виклик звичним методам господарювання. Але «епосі» не знадобилася інформатизація суспільства, бо за тоталітарної системи інформаційний голод сам був одним із методів керівництва. Відкинула вона й ідею Глушкова про київський суперкомп'ютер, який виконував 532 мільйони операцій за секунду, бо подібний, але дорожчий на той час розробляли паралельно в Москві. Така ж доля спіткала і проект «безготівкових грошей» у 1963 році, який, крім відомих тепер нам зручностей, закривав ще й шлях до нечесних заробітків. «Багата» держава не забажала скористатися ідеями великого вченого.

У житті Віктора Михайловича було чимало поразок, чимало перемог. Сьогодні в Україні діє школа Глушкова, яка продовжує його традиції. Є інститут, проспект, корабель, що носять його ім'я. Але найголовніше — лишилася шана, яку не обезцінив час.

Семен ГОРОХОВСЬКИЙ.

ЖИВА ЛЕГЕНДА ІСТОРІЇ

Кожен з цього великого шляхетного роду жив Україною і майже кожен за це передчасно помер. Член Центральної Ради Василь Мазуренко. Організатор селянського руху Семен Мазуренко. Соціал-демократ Віктор Мазуренко...

Галина Мазуренко опинилась у вигнанні.

Марина знала, що поява доброї феї завжди приносить щастя. Її фея була дуже доброю, навіть добрішою, ніж у казках. Там дівчаткам дарували черевички й сукні. Їй чарівниця надсилала самі казки. Спеціально для неї написані, з присвяченнями їй малюнками. Марина була ще малою й не помічала, що навколо діються дуже дивні речі. Мов казкові персонажі в північ, загадково пропадали люди. Знайомі, сусіди. А потім зникла мама. Марина проснулася від її поцілунку. В квартирі якісь незнайомі люди. Мама стояла одягнена. Ніч поглинула її назавжди.

Згодом приголомшений горем батько зізнався: «Мама померла».

— Де ж її могила, татку?

— Ніде...

Через багато літ Марина Гончарова дізналася: батько сказав їй правду. Навіть маленького горбика немає на цій землі, якому могла б уклонитися як останньому пристанищу материнського праху.

... Спочатку їх змусили викопати собі яму. А потім луна від пострілів печальним салютом вдарила в небо. Розпушену землю довго трамбували машинами. Де їх могили? В землі України. Це був лише 35-ий рік.

А ще пізніше, вже в наші дні, Марина Степанівна дізналася, що її коханий татусь Степан Гончаров, який сам її виростив і виховав, їй навіть не родич, що оплакувана загибла матінка — насправді її бабуся, а мама живе і досі. В далекому Лондоні. Це та сама фея, що надсилала в дитинстві казки з малюнками, — поетеса, художниця Галина Мазуренко.

Її життя зіткане з парадоксів. Над усе любила Україну, а майже вік прожила на чужині. Хотіла служити своєму народові, а її не пустили й на поріг Вітчизни. Мала в юності тонку ліричну душу, а тіло огортала військова шинель. Вже в двадцятих роках — визнання за кордоном, а ще в дев'яностих — майже повне інкогніто в Україні. Марила донькою, а знайшла її лише тепер.

Історія Галини Мазуренко — типова історія української інтелігенції.

Батько Сергій Боголюбов — нащадок декабриста Татищева — передав своїй доньці у спадок рішучість і впертість. Мама Єлизавета Мазуренко — випускниця знаменитих Санкт-Петербурзьких медичних курсів Лесгафта і Берлінської медичної академії — чуйність і любов до людей, гордість за своє українське походження. Земляк Дмитро Яворницький відкрив їй скарбницю історії. Симон Петлюра пророкував велике мистецьке майбутнє. Софія Русова цитувала вірші молоденької поетеси.

Україна святкувала свою першу в цьому столітті незалежність. Тоді здавалось — навіки. Галина Мазуренко встигла випити ковток волі: з Січеславською (Дніпропетровською) «Просвітою» прийти до робітничих і селянських родин, стати студенткою першого Українського державного університету в Кам'янці-Подільському, відкритого за гетьмана Скоропадського, надрукувати перші вірші, написати перші полотна, взяти участь у виготовленні перших українських грошей. А коли інтервенти з півночі на багнетах понесли Україні «визволення» від її незалежності, 18-річна дівчина через Крим, через фронти білої армії, помчалась захищати свій край від споконвічних «визволителів». За бої і походи в складі 3-ї Залізної стрілецької дивізії Українська Народна Республіка нагородила її «Хрестом залізного стрільця».

«Як вербу, Вкраїну злим вітром зломило». В 19 років Галина Мазуренко опинилася в еміграції. Закінчила вищі студії в Празі, одержала ступінь доктора філософії. Сподівалася, що її знання знадобляться на Батьківщині: не вірила в нищівну силу злого вітру. Тому й не заперечувала, коли мама запропонувала забрати до Києва крихітну донечку: важко було доглядати її і вчитися. Прощалися ненадовго. І... ще не зустрілися. Тільки минулого року Галина дізналася, що її донька не загинула разом з мамою, що покійний вітчим Степан Гончаров зробив усе, щоб врятувати дівчинку від допитливості настирних сусідів (у 30-их Гончарови жили на Володимирській, недалеко від приміщення НКВС).

Книжки Галини Мазуренко видають на всіх континентах. На виставки її робіт до Лондона приїздять з інших країн. Восени 1992 року 91-річну поетесу прийняли до Спілки письменників України. Світ визнав молоду державу. Вона ж вчиться визнавати своїх кращих дітей.

На старому знімку молода жінка з маленькою донькою: «Мама показувала твою фотокартку, де ти тримаєш мене на руках. Казала, що ти моя сестра. Ти така гарна там. Мені було дуже сумно, що я мушу приховувати, що у мене є така чудова сестра. Коли чужий чоловік рився в маминих паперах і знайшов твої вірші, де ти писала про мене, я відмовлялася, що це не про мене, і плакала. Мені все ж життя не вистачає тебе і тепер теж...» (З першого листа Марини Гончарової до матері в Лондон). 92-річна Галина Мазуренко нині хворіє. Їй уже не вибратись у далеку дорогу додому. Вона дочекалася незалежності України. Хто допоможе дочекатися їй жаданої зустрічі з донькою Мариною і внучкою Ольгою?

Людмила КОХАНЕЦЬ.

На знімках: Марина Гончарова з мамою Галиною Мазуренко і мамою-бабусею Єлизаветою Мазуренко.

Освіта

Гроші вирішують усе!

А от у Черкаському інституті управління, бізнесу і права так не вважають

Торік «Голос України» двічі виступав на захист науковців («Бунт професорів» та «Бунт професорів триває»), котрі вперто «пробивали» ідею створення недержавного вищого навчального закладу, орієнтованого на ринкову економіку. Протистояння тривало більш як рік. І ось телефонний дзвінок до корпункту «ГУ» академіка Юрія Аблязова, лідера «ринковиків»: «Знаєте, чим скінчився бунт професорів? Народженням у Черкасах нового інституту — Інституту управління, бізнесу і права». І я поїхала «по інтерв'ю»...

— Спершу, пане Аблязов, дозвольте щиро привітати з перемогою! Якщо я правильно зрозуміла, ви водночас і ректор, і власник цього навчального закладу?

— Дякую. Справді, інститут, в якому я ректором, належить мені і ще кільком співзасновникам. Нещодавно Міністерство освіти надало йому статус вищого навчального закладу третього рівня. Тобто такого ж, за якістю, рівня, який мають державні інститути.

— Навчання в Черкаському інституті управління, бізнесу і права, звичайно ж, платне?

— Студенти навчаються за рахунок підприємств на контрактовій основі або власним коштом. За півроку це близько 300 тисяч карбованців. Однак сума ця, звичайно, змінюється залежно від розмірів інфляції.

— Фахівців яких професій готує ваш інститут?

— Головна спеціальність — менеджер: з організації виробництва і маркетингу, економіки та фінансів, інформаційної технології в економіці, правових питань і діловодства; а ще готуємо референтів-перекладачів.

— Тобто, ваші майбутні випускники стануть фахівцями малого бізнесу?

— Сказав би інакше: фахівцями бізнесу. Великий він чи малий — не має значення. Головне — він є чи його катма, справжній він чи показний. Наші випускники матимуть можливість працювати і в державних структурах, які функціонують за принципом ринкової економіки.

— Конкурс до вашого навчального закладу цього року був великий? Чи гроші, як то кажуть, вирішують усе?

— У нас жорсткий добір. Абітурієнти проходили серйозну співбесіду, під час якої з'ясовувалися їхні знання і рівень інтелекту. Тих же, хто потрапив випадково і «не тягне», відраховуватимемо без зайвих розмов. Тож помиляються ті, хто вважає, що при вступі до приватного вузу головне — гроші. Відрахування, сподіваюся, траплятимуться зрідка. Бо, по-перше, до нас вступає багато медалістів. Подруге, давно помічено: той, хто навчається власним коштом, робить це багато сумлінніше і наполегливіше, ніж той, за кого платить держава.

— Рівень підготовки випускників — це престиж інституту. Як ви про нього дбаєте вже сьогодні?

— Безумовно. Чим висококласніших фахівців ми випускатимемо, тим вищий рейтинг матимемо серед інших навчальних закладів. На престиж сьогодні працюють і наші зв'язки із зарубіжними колегами. Щойно підписали угоду з Українсько-американською асоціацією обмінів у галузі освіти про створення спільного українсько-американського інституту управління, бізнесу та права. Вже цього навчального року обміняємося групою студентів і викладачів. З третього курсу наші студенти слухатимуть лекції американських професорів й інших науковців англійською мовою.

Співпрацюємо в цьому напрямку й з Німецькою вищою економічною школою. До речі, незабаром матимемо й зарубіжних студентів. Велику зацікавленість виявляє до нашого інституту молодь з Китаю, країн Південно-Східної Азії.

У нас працюють два академіки, шість докторів наук, решта — кандидати наук. І це, завважте, — на дві сотні студентів стаціонару. Маємо непогану матеріально-технічну базу. Перший комп'ютерний зал повністю укомплектований імпортним обладнанням, готуємо до експлуатації другий. Втім, планів чимало...

— Бажаю, щоб усі ваші задуми здійснилися!

Інтерв'ю вела Лідія ТИТАРЕНКО.

Черкаси.

Чи бути нашій країні ядерною державою?

Відрядження до штаб-квартири НАТО

Чесно кажучи, штаб-квартиру НАТО у Брюсселі я уявляв собі зовсім інакше. А побачене перевернуло все з голови на ноги. Величезні будинки, по-європейськи практичні парковки для машин співробітників, світлі, просторі приміщення — і лише двоє людей у військовій формі вдалося побачити за час мого перебування там.

Та більш за все здивували люди. Усі усміхнені, усі хочуть працювати і, найголовніше, — працюють! Програма семінару, на який запросили представників Білорусі, Казахстану, Росії і України, була досить напружена.

У нас уже зазвичаєно ототожнювати західного чи то бізнесмена, чи службовця або військового з образом ділової людини, в чому я на власні очі переконався за час відрядження. Розпорядок дня розписаний по хвилинах, і неухильне його виконання справді допомагає «звертати гори». А «гори», як і «завали», що стоять перед НАТО, досить численні. І одна з проблем, що не дає спокою, — Україна.

Хай не звинувачують мене у зрадництві інтересів національної і воєнної безпеки, проте ядерна зброя на території нашої держави навряд чи сприяє нормалізації політичної обстановки і підтриманню миру на європейській частині континенту. На те є низка причин.

По-перше, згідно з Лісабонським договором Україна не входить до числа ядерних держав. Вона ніби набуває особливого статусу — країни, яка має ядерну зброю на власній території. Договір було парафовано, але не ратифіковано. Простіше кажучи, зобов'язання які такі ми на себе взяли, та вони ніде не запротокольовані. Тобто відмова від них формально не має потягти за собою жодних наслідків.

По-друге, ядерна зброя на території України постійно перебуває в центрі уваги нашої найближчої сусідки — Росії. Економічні санкції з боку її, застосування яких в разі відмови від ратифікації договору СТАРТ-1 цілком реально, економічній і політичній стабільності регіону не підуть на користь.

І, по-третє, ядерні боєголовки, що є у розпорядженні України, самі по собі становлять досить серйозну екологічну загрозу. Обслуговування матеріальної частини і підтримання систем у робочому стані вимагає вельми відчутних фінансових затрат, які на сьогодні Україні навряд чи по кишені.

Усе це змушує НАТО приділяти подіям, що відбуваються в Україні, пильну увагу. Не хочу сказати, що наша країна потрапила до розряду непередбачуваних. Проте будь-яка подія — що у внутрішньому житті, що на міжнародній арені — сприймається на Заході насторожено. І в цьому є певна рація.

Країни — учасниці НАТО прагнуть реально гарантувати власну безпеку. А часи холодної війни вже минули і потенційного противника як такого цей блок вже не має, проте залишається можливість утворення нестабільної політичної ситуації у країнах колишнього Союзу. І це може спричинити збройний конфлікт в цьому регіоні. Конкретний приклад уже продемонстровано Югославією. Якщо говорити про війну у цій країні, то збройні сили НАТО, мабуть, — єдиний спосіб утримання ситуації там під контролем.

Стратегічний напрям нової Концепції НАТО, прийнятої в листопаді 1991 року, — підтримання миру в усіх регіонах, на яких блок має вплив.

Створений для реалізації цієї програми Союз північноатлантичного співробітництва дуже багато робить для того, щоб від конфронтації перейти до відкритості і ділової співпраці. Україна вже практично рік як є членом Ради і бере у її роботі активну участь.

Якщо Україна спрямовуватиме зусилля на реалізацію ядерної програми, куди входять розроблення, виробництво, обслуговування і керування власними засобами масового знищення, то вона, дуже можливо, набуде ядерного статусу. Без цього надзвичайно складного механізму ядерні ракети, нехай навіть одна, будуть вважатися лише засобом терору, на який Захід однозначно відреагує жорсткими санкціями. Природно, що в такому разі й мови не йтиме про престижне членство в «ядерному клубі».

Реалізація власної ядерної програми за нашого сьогоденного економічного становища спричинить до краху національної економіки, що й так слабко стоїть на ногах, а це може потягти за собою новий вибух політичних пристрастей.

Проте, цілком зрозуміло, що знищувати цей надто дорогий вид озброєнь безкорисливо невигідно. На це потрібні мільярди в доларовому обчисленні. Згідно з договором СТАРТ-1 за скороченну ядерну одиницю вважають не лише саму ракету, а й шахту, підземні і наземні комунікації в околицях. Можна собі уявити, в яку копійку це стане. При цьому всьому треба врахувати, що одна річ бути власником ядерної зброї, на що Україна не претендує, і інша — бути власником складників цієї зброї, що цілком влаштовувало б нашу державу.

Проблеми зі зброєю масового знищення у державах колишнього СРСР тримають НАТО у постійному напруженні. І активні спроби наших західноєвропейських сусідів якомога скоріше прихилити Східну Європу до ділового співробітництва і кооперування мають одну головну мету: усунути можливість розвитку збройного конфлікту на Сході Європи. Подібна тактика цілком зрозуміла. Захід захищає власні інтереси і гарантує колективну безпеку. Лише довіряючи одне одному, можна жити в мирі.

Така політика, гадаю, не йде врозріз з національними інтересами України. З наявними обсягами звичайних озброєнь вона цілком зможе захистити свій суверенітет. Економічна безпека без'ядерної України теж багато реальніша, ніж варіант «перекриття кисню» усебіч в разі прийняття рішення про ядерний статус. І нарешті, добробут громадянина України лише виграє від того, що економіка не буде в рабстві у ядерного ВПК.

В українській пресі останнім часом активно обговорювали питання надання гарантій національної безпеки Україні в першу чергу з боку США та Росії. З усього видно, що в разі збереження нашою державою ядерного статусу питання може залишитися відкритим. Краща гарантія безпеки — виважена і розумна політика, здатна усунути кризові тенденції у міжнародних відносинах, а не ядерна палиця.

Андрій ШНЮКОВ.
Київ—Брюссель—Київ.

Літературні першодруки

Марко БОЄСЛАВ

«МИ ПОСІЯЛИ ЧИСТЕ Й ЗДОРОВЕ НАСІННЯ...»

В ОУН—УПА у роки визвольних змагань велику роль відводили ідейному вихованню, пробудженню національної самосвідомості населення та власного військового контингенту. Для цього були створені спеціальні структури референтів-політвиховників, налагоджено випуски різноманітних підпільних видань, зокрема газет «Ідея і Чин», «Самостійник», «За самостійну Україну», «Вільна Україна», «Вісник української інформаційної служби», журналів «До зброї», «Чорний ліс», «За волю України», «На чатах», «На зміну». Щороку видавали «Календарці українського повстанця», пісенники.

Жвавим було у підпіллі і літературне життя. Накладом ОУН—УПА друкували збірки поезій, п'єс, спогадів. Перевидавали також твори О. Бабія, Є. Маланюка, О. Олеся, М. Хвильового, Г. Косинки, Д. Фальківського, П. Тичини та М. Бажана.

Великої популярності серед повстанців зажили книги Волош-Василенка, Позичанюка, Гай, Світлик.

Одним з найталановитіших письменників-підпільників був Марко Боєслав. Про нього, на жаль, знаємо поки що мало. Відомо лише, що він походить із села Боднарів, що біля Калуша на Івано-Франківщині. Справжнє його прізвище — Михайло Дяченко. Член ОУН з 1930 року. Сидів у польських тюрмах. Вчителював на Лемківщині. У підпіллі був референтом з пропаганди Крайового проводу ОУН Карпатського краю, а його помічником — дружина. Марко Боєслав поліг смертю героя 23 лютого 1952 року біля села Дзвиняч Богородчанського району.

Його перу належать такі збірки поезій: «На столі, на сіні» (1945), «Непокірні слова» (1946), «В хоробру путь» (1947), «Хай слава луна» (1947), «Вітчизна кличе» (1948), «Із днів боротьби» (1948—1949).

За життя Марка Боєслава вийшла також збірка вибраних поезій, скомпонована з попередніх книжок, — «Непокірні слова» (1951).

Поезія, як і прозові замальовки та публіцистичні статті, написані ним за надзвичайно тяжких умов: під трískотіння автоматних черг і на тлі червоних заграв, при каганці у сирих і холодних криївках, під час привалів на прикладі автомата чи на пеньку в лісі. А тому вони не завжди бездоганні з боку версифікаційної майстерності, мовно-стилістичного оформлення, не всюди відшліфовані рими, влучні художні засоби. Та мистецька недовершеність перекривається палкою любов'ю до рідного народу і ненавистю до зайд. Поряд з бойовими, закличними віршами, з роздумами над історичною долею України бринить й інтимно-лірична струна молодого нескореного серця повстанця.

Степан ДАЛАВУРАК,
доцент Чернівецького держуніверситету імені Юрія Федьковича.

НА СТОЛІ, НА СІНІ

На столі, на сіні,
Свічка сльози ронить —
Сумно у хатині —
Мати б'є поклони:

О змилуйся, Христе,
Зглянься, Божа Мати, —
Замініть мої ви сльози
У тяжке прокляття.

Де ти, любий сину!
Де ж ти, мила дочко!
Ї цілує, к серцю тулить
У крові сорочку.

На столі, на сіні,
Свічка догасає.
Сива мати, мов зозуля,
З горя умліває.

Ой, прилинь, мій сину,
З раю, з того світу —
Відплати катам за мене
Й хату неогріту!

Ой, моя ти доню,
Прилинь із Сибіру,
Розпинають Україну,
Її славу й віру!

Вислухай молитву,
Боже щедрий, Боже!
Хай блаженна наша зброя
Ката переможе!
8.12.1946 р.

ЗАПОВІТ БОРЦІВ

Чи могилу зустрінете
в чистому полі,
Чи десь кості біляві у лісі,
в яру,
Чи заржавілу кров
на поляночці голій,
Чи поламані сосни
в старому бору, —
Знайте — ваша в боях там
кувалася доля.
Хай місця ці святі усім
на сумління
Витискають печаті
залізних чеснот.
Ми посіяли чисте
й здорове насіння
Вам на живно. Будіть
зашкарублих з мертвот.
Хай вже жнуть і пожате
несуть поколінням!
29.12.1948 р.

УСТАМИ БОГА МОВИТЬ КРОВ

Кайданами сумління
не глушіть, —
На чужі струни ставте
черстві вени.
Політь із душ зневіри
комиші! —
Устами Бога кров
благословенна
Мовить!
Покори рабської дітей
не вчіть,
Тавра раба на душах
не карбуйте.
Зарання вчіть кувати
їх мечі,
Хай знають — не зоря
Кремля, а Крути
Їм світять в путь!
14.12.1947 р.

НЕ СОЛОВ'ЇНІ

Не солов'їні, ні, мої пісні.
О, так співати ніжно
я не вмію.
Не чар, а зов гіркий Тобі,
Маріє,
І матерям усім я шлю
в ці дні.
Мов перед бурею
тривожний сич,
Кричу: — Вставай!
Готуйся, Україно!
Вже блискавиці лютяться
зміні —
Гудуть громи. Синів
на мури клич!
7.2.1948 р.

ЯКА ІРОНІЯ

Я все віддав Тобі, Вкраїно:
Родину любу, рідний дім
І все, що дав мені у віно
Великий Бог: мій дух,
мій грім.
Що ломить катові ідеї.
І юність горду, золоту,
І музи щедрої трофеї,
І всю любов мою святу,
А кат зове мене
«бандитом» —
Врагом народу!
Хто ж така
Ти, зграє, нашим хлібом
сита?
Я враг? Іронія яка!..
10.11.1949 р.

ТРАВИ ТРЕБА ЗНАТИ В «ОБЛИЧЧЯ»

Цей куточок землі Київщини чи то Бог пощадив, а може, господарі його по-людськи з ним обійшлися — не забруднили відходами, не «нагодували» хімією, не понівечили нерозумною своєю діяльністю, бо своє тут узяла природа. За нинішньою модою уже й самі жителі Яготинського краю не без гордості кажуть: «У нас екологічно чистий район».

Медицина

Тож хіба виникне запитання, чому саме тут, на околиці Яготина, чотири роки тому розвалену птахоферму, суціль збиткову, підрихтували, побілили, підлагодили та й перетворили у фітоцентр? Екологія, звичайно, відіграла свою роль, але я знаю, що фітоцентр з'явився головним чином завдяки ентузіазму тодішнього директора бурякорадгоспу, а нині представника Президента у Яготинському районі Олександра Тимофійовича Йосипка — великого знавця і цінителя лікарських рослин. А хто ж іще міг переконати місцевих керівників медичного училища, завідувача аптекою, головного лікаря районної лікарні увійти в пай з фітоцентром, як не він? Щоправда, пайовики поки що теж якихось значних прибутків від фітоцентру не мають, але великий спільний інтерес є.

Мабуть, у наш прагматичний час цей інтерес не всі зрозуміють. Що то за вигода, скажімо, директору бурякорадгоспу Віктору Курінню практично утримувати фітоцентр, бо поки його діяльність хіба що ледь окуповується.

— Так людям же допомагаємо, скільком наші збори трав здоров'я повернули, — без натяку на пафос говорить Віктор Володимирович. — Знають нас і в Україні, і в близькому, і в далекому зарубіжжі. Приємно. А прибутки... Колись будуть і прибутки.

І директор Яготинського медичного училища Євген Глиняний, який зорганізував у своєму навчальному закладі кілька груп, де навчаються майбутні знавці лікарських рослин, а мріє про цілий факультет, теж ніби не в ринкових умовах живе:

— У фармакології основа — знання лікарських рослин, які за підручником не вивчиш: їх треба знати в «обличчя». От наші учні набувають досвіду саме тут, у фітоцентрі. Допомагають і збирати, і переробляти, і пакувати трави. Це така мізерна платня за знання...

А вчитися є в кого. Давненько не зустрічала людей, які б так самовіддано ставилися до своєї роботи. Сімнадцять працівників фітоцентру справляються з «урожаєм» лікарських рослин з 60 гектарів землі. А справа це примхлива: кожна рослина знає свій час — тільки встигай ті примхи виконати. Дивовижно, але встигають. Мабуть, лише спеціалісти спроможні оцінити роботу фармацевтів, терапевтів, кожного, хто трудиться тут. Недарма ж американці високо оцінили збори трав з Яготина, бо жодного механічного втручання в їх підготовку колектив фітоцентру не допускає, хіба окрім подрібнення. Збирання тільки вручну, точно за часом, притаманним кожній рослині, просушування лише природне — під дахом на стелажах, зберігання лише в тарі з природних матеріалів, жодної синтетики, фасування тільки жіночими чутливими руками. А ще ці руки надзвичайно добрі. Не поспішайте посміхатися скептично. Я, наприклад, переконана, що позитивна і негативна енергія людини однаково передається витвору її рук.

Фармацевт Марія Степанівна Родак, яка створила не один збір трав, що поставили на ноги багатьох хворих, до речі, справжня українська красуня, на моє запитання, чому так дешево реалізує фітоцентр свою продукцію, відповіла:

— Якщо я знатиму, що наші трави лише для тих, хто спроможний за них заплатити великі гроші, то що то будуть за ліки? А дітям, пенсіонерам, інвалідам трави реалізовуємо за половину їхньої вартості.

Мені розповіли, як працює Марія Степанівна. Для неї, безумовно, важливий діагноз, з яким у фітоцентр приходить хворий. Але не тільки. Вона обов'язково розпитує кожного, хто до неї звертається, про болячки, про почуття і відчуття і тільки тоді добирає необхідні компоненти трав.

А лікують ними таку кількість хвороб, які важко й перелічити — цукровий діабет, холецистит, панкреатит, онкологічні захворювання, різноманітні жіночі болячки, порушення серцево-судинної системи, шлунково-кишкового тракту. Ідуть сюди звідусіль ще не старі чоловіки за настоями, які підвищують потенцію, — не такої вже й малої біди, якщо подивитися в суть.

Наш організм перенасичений радіонуклідами, нітратами та іншою різноманітною хімією. Якщо навіть у людини нібито й нічого не болить нині, та з віком це перенасичення дасться взнаки. У фітоцентрі це враховують, працюючи над створенням таких зборів трав, які очищали б людський організм від шлаків, підвищували б його тонус.

Один з них — козацький чай. Створив його Валерій Вікторович Родак. Людина нібито й далека від фармації, комерційний та господарський керівник фітоцентру, але неперевершений знавець кожної травинки, кожної рослинки...

Уявляєте букет? А коли його заварити — неймовірний смак. Але ж має ще й лікувальні якості — допомагає при захворюваннях органів дихання, підшлункової залози, серцево-судинної системи, шлунково-кишкового тракту, виводить радіонукліди. Та навіщо чекати, поки захворієш? Для профілактики — і нормально, і приємно.

Майже 90 найменувань лікарських рослин переробляє фітоцентр. І на своїх ділянках їх вирощує, і на луках та в лісах збирають. Розповідав мені Олександр Йосипок (от уже й захоплення у чоловіка — при його клопотах!), що тут культивують рідкісні нині рослини, занесені в «Червону книгу» природи — дев'ясил, руту запашну, чорнокорінь, родовик та багато інших, що у них концентруються надзвичайно життєдайні соки землі. Цю силу фітоцентр передає хворим людям.

А вони і приходять сюди, і пишуть, і телефонують звідусіль. Є постійні замовники — госпіталі, лікарні, аптеки. Є люди, які тривалий час лікуються, особливо ж з онкологічними виразковими захворюваннями. Все більше тут купують збори трав для лікування дітей, особливо ж при алергіях.

Фітотерапевт, лікар вищої категорії Людмила Глиняна, яка тут-таки, у фітоцентрі, проводить і прийом хворих, розповіла, що сюди приходять люди встановити діагноз захворювання, яким буває нелегко.

Запитала про це в «автора» фітоцентру, представника Президента Олександра Йосипка. Він не здивувався, проте й не розгнівався, а сказав як про раз і назавжди вирішену справу:

— Головна умова існування фітоцентру — на чужій біді не наживатися...

Валентина ПИСАНСЬКА.

Реклама

ПОНЕДІЛОК

23 серпня

І ПРОГРАМА УТ

8.00 УТН.
8.10 Ритмічна гімнастика.
8.30 Квіти України. Концерт дитячих колективів Кіровоградщини.
9.15 Прем'єра док. фільму «Козак Мамай» («Галичинафільм»).
9.45 Фільм-концерт «Молоді голоси».
10.00 «Повернення». Відеофільм про творчість Василя Стуса.
10.30 Червона рута-93. Авторська пісня. Передача 1.
11.30 О. Гончар. «Собор». Відеофільм.
12.35 Прем'єра муз. фільму «Євген Станкевич» («Укртелефільм»).
13.30 Мультфільм на замовлення.
14.30 Прем'єра док. фільму «Батурин» («Галичинафільм»).
15.00 УТН.
15.10 Співучі зірки України. А. Солов'яненко.
16.10 Музичний додаток до «Каналу «Д».
17.10 Наук.-поп. фільм «Гніздо».
17.25 Бенефіс П. Зіброва.
19.00 УТН.
19.10 Творче об'єднання «Громада» представляє програму до Дня незалежності України: «Наше коріння», «Добрий знак», «Острів душі».
20.05 Живе слово. Міжнародна школа україністики.
20.40 На добраніч, діти.
21.00 УТН.
21.30 Спорткур'єр.
21.45 Чарівний промінь.
22.15 Телетеатр представляє. К. Бліксен. «Нічна розмова в Копенгагені».
23.15 Тобі, Україно. Виступ естрадних виконавців.
0.05 УТН.

КАНАЛ «ОСТАНКІНО»

5.00 Новини.
5.20 Ранкова гімнастика.
5.30 «Ранок».
7.45 Фірма гарантує.
8.00 Новини.
8.20 Подивись, послухай...
8.40 «Червоні вітрила». Фільм-балет.
10.15 Тема.
11.00 Новини (з сурдоперекладом).
11.20 Гол.
14.00 Новини (з сурдоперекладом).
14.25 Телемікст.
15.10 Справа.
15.20 Прем'єра мультфільму «Пригоди Тедді Ракспіна».
15.45 Нові імена.
16.20 Зоряний час.
17.00 Новини.
17.25 Естрадний концерт.
17.35 Погода.
17.40 Гол.
18.10 Відлуння тижня.
18.40 Прем'єра худ. телефільму «П'ять дівчат у Парижі». 3 серія.
19.40 Вечірня казка.
20.00 Новини.
20.40 Перетворення. Прем'єра док. телефільму «Острови пам'яті». 1 серія. «Нова студія» представляє:
21.30 Джем-сейшн. Концерт Л. Паваротті.
23.00 Новини.
23.25 Можливо все.

II, III ПРОГРАМИ УТ, КАНАЛ «РОСІЯ»

13.00 Вісті.
13.25 «Гіперболоїд інженера Гаріна». Худ. фільм.
14.55 Прем'єра док. фільму «Дика природа Америки».
15.30 Там-там новини.
15.45 Бізнес в Росії.
16.15 ТрансРосефір. «Сотвори добро».
17.00 Мир і війна.
17.30 Давайте з'ясуємо.
17.45 Парламентська година.
18.25 Свято кожного дня.
18.55 Реклама.
19.00 Візитка. Катерина Вороненко.
19.05 Мультфільми.
19.10 СНН.
20.00 Ридикюль.
20.30 Світло істинне.
20.35 Сьогодні на сьогодні.
20.45 Худ. фільм «Цей шалений, шалений, шалений світ». Частина 1.
22.00 Тільки для чоловіків.
22.30 СІТ-3.
22.40 Магазин «КЛОТ».
22.45 Фортуна. Комерційний огляд. «Повітряні пірати».
23.00 Джемікс.
23.40 СІТ-3.
23.45 Про-відео.

СТУДІЯ «ТЕТ-А-ТЕТ»

15.25 Мультфільми.
15.35 «35 хвилин джазу».
18.15 Пригодницький худ. фільм «Беркиць».
19.15 Мультфільми.
19.35 Худ. фільм «Бич божий». Комедія.
21.05 «ПашТЕТ».
21.25 Пригодницький фільм

ВІВТОРОК

24 серпня

ДЕНЬ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

І ПРОГРАМА УТ

9.00 Для дітей. Худ. фільм «Капітан Крокус і таємниця маленьких змовників» (Студія «Славутич» кіностудії ім. О. Довженка).
10.05 «Ми з тих ясних зір, ми з тих чистих вод...» Вірші Г. Лютого, пісні А. Сердюка.
10.55 У полоні музики. Концерт класичної музики.
11.30 Поетичний телетеатр. О. Стефанович.
12.15 Французькі українці.
12.55 Золотослов. В. Барка.
13.55 Шануймося, друзі. Конкурсна фольклорна програма.
14.50 Наше народження. Виступ патріаршого місцеблюстителя митрополита Володимира Романюка.
15.00 УТН.
15.10 Гамбурзький рахунок. Зустріч з українськими бардами М. Бурмакою та Е. Драчем.
15.40 Прем'єра док. фільму «Глухів» («Галичинафільм»).
16.10 Худ фільм «Повернення Баттерфляй».
17.40 Душі криниця. А. Демиденко.
19.00 УТН.
19.10 Спаси й збережи. Музична програма.
20.15 Золоті ворота.
20.45 На добраніч, діти.
21.00 УТН.
21.35 Прем'єра повнометражного мультфільму «Енеїда».
22.45 Концерт майстрів мистецтв та художніх колективів України.

КАНАЛ «ОСТАНКІНО»

8.20 Веселі нотки.
8.40 Прем'єра худ. телефільму «Просто Марія».
9.30 Людина і закон.
10.00 «Жовта ріка». Наук.-поп. телефільм. 8 серія.
11.00 Новини (з сурдоперекладом).
11.20 Прем'єра док. телефільму «Транссиб. Початок шляху». 1 і 2 серії.
12.15 «Спрут-4». Худ. телефільм. 1 серія.
14.00 Новини (з сурдоперекладом).
14.25 Діловий вісник.
14.40 Конверсія і ринок.
15.10 Блокнот.
15.15 Прем'єра мультфільму «Пригоди Тедді Ракспіна». Телеканал «Останкіно» представляє програми телебачення України:
15.40 «Хмаринка мрії». Музична програма для дітей.
16.05 «Несподіваний дощ». Концерт естрадної музики.
16.30 Почути одне одного.
16.40 Мультфільм.
16.50 Технодром.
17.00 Новини.
17.25 «Україна — шляхом свободи». Бере участь Президент України Л. М. Кравчук.
17.50 Погода.
18.00 Прем'єра худ. телефільму «Просто Марія».
18.45 Азбука власника.
18.55 Тема.
19.40 Вечірня казка.
19.55 Реклама.
20.00 Новини.
20.40 Прем'єра телефільму «Острови пам'яті». 2 серія.
22.00 Прем'єра худ. телефільму «Музика у стилі пепсі. Джексони. Американська мрія». 4 серія.
23.00 Новини.
23.20 Програма Х.
0.20 «Спрут-4». Худ. телефільм. 1 серія.

II, III ПРОГРАМИ УТ, КАНАЛ «РОСІЯ»

13.00 Вісті.
13.20 Реклама.
13.25 По сторінках «Вечірнього салону».
15.00 Сам собі режисер.
15.45 Студія «Рост».
15.30 Там-там новини.
16.15 ТрансРосефір. Життя без жорстокості.
17.00 Панове-товариші.
17.15 «Переїзд». Фільм 1.
17.45 Парламентська година.
18.45 Київська панорама.
19.05 Ім'я їй Україна.
19.25 Прем'єра худ. телефільму «Санта-Барбара». 209 серія.
20.15 Візитка. Василь Климчук.
20.20 Шлях до незалежності.
20.30 СНН.
21.00 «Україна очима американців» («Ай-Ві-Ен». США).
21.55 Брама.
22.05 Худ. фільм «Цей шалений, шалений, шалений світ». Частина 2.
23.25 Хор ім. О. Кошиця (Канада).
23.55 СІТ-3.

СТУДІЯ «ТЕТ-А-ТЕТ»

11.20 Мультфільми.
11.40 «Настрій».
11.55 Худ. фільм «Воно». Комедія.
13.55 «Свято Києва». Замальовка.
18.55 Мультфільми.
19.15 «Володимир Івасюк: смерть і життя».
19.45 «1000+1 реклама».
19.50 Худ. фільм «Захар Беркут». Історична драма.
21.35 «Хай живе ВВ!» Фільм-концерт.

СЕРЕДА

25 серпня

І ПРОГРАМА УТ

7.00 З сьомої до восьмої.
8.00 Свічадо.
8.50 Худ. фільм «Повернення Баттерфляй».
10.20 Доброго вам здоров'я.
10.55 Муз. фільм «Зустріч» (Н. Яремчук).
11.15 Чарівний промінь.
11.45 Телефільм «І дитина — теж людина».
12.00 УТН.
12.10 Село і люди.
16.00 УТН.
16.10 Для дітей. «Літо, літечко».
16.35 Телефільм «Сни про Гріна».
17.05 Фант-лото «Надія».
18.05 Турбаза «Міжгір'я».
18.20 Муз. фільм «Нам дзвони не грали».
19.00 УТН.
19.10 Акценти.
19.25 Регбі. Фінал Кубка України.
20.05 За і проти.
20.35 Реклама.
20.40 На добраніч, діти. Мультфільм «Двоє справедливих курчат».
21.00 УТН.
21.30 Спорткур'єр.
21.45 Худ. фільм «Женя, Женечка і «катюша».
23.05 Молодіжна студія. «Нон-стоп рандеву».
0.05 УТН.

КАНАЛ «ОСТАНКІНО»

5.00 Новини.
5.20 Ранкова гімнастика.
5.30 «Ранок».
7.45 Фірма гарантує.
8.00 Новини.
8.20 «Знамените качення Тім». Мультфільм.
8.40 Прем'єра худ. телефільму «Просто Марія».
9.30 Торговий міст.
10.00 «Жовта ріка». Наук.-поп. телефільм. 9 серія.
11.00 Новини (з сурдоперекладом).
11.20 С. Прокоф'єв. Симфонічна казка «Петя і Вовк». Вистава.
11.50 «Лісові казки». Мультфільм. Фільми і і 2.
12.20 «Спрут-4». Худ. телефільм. 2 серія.
14.00 Новини (з сурдоперекладом).
14.25 Телемікст.
15.10 Блокнот.
15.15 Прем'єра мультфільму «Пригоди Тедді Ракспіна».
15.40 Між нами, дівчатами...
16.00 Клуб 700.
16.30 Єгипет сьогодні.
17.00 Новини.
17.25 Знайомтесь: телекомпанія «Мир».
17.50 Погода.
17.55 Концерт ансамблю солістів Московської консерваторії під керуванням Ю. Башмета.
18.05 Прем'єра худ. телефільму «Просто Марія».
18.55 Громадська думка.
19.40 Вечірня казка.
19.55 Реклама.
20.00 Новини.
20.40 Громадська думка.
20.55 Пісня-93.
22.20 Прем'єра худ.-публ. телефільму «За образом і подобою». Фільм 2.
23.00 Новини.
23.20 Світ на дозвіллі.
0.00 МТВ.
1.00 «Спрут-4». Худ. телефільм. 2 серія.

II ПРОГРАМА УТ, КАНАЛ «РОСІЯ»

13.00 Вісті.
13.20 Реклама.
13.25 «Дивні люди». Худ. фільм.
15.00 Театр одного художника. І. Вишняков.
15.20 Бізнес: нові імена.
15.35 Там-там новини.
15.50 Мульти-пульти.
16.00 ТрансРосефір. Далекий Схід.
16.45 Християнська програма.
17.15 Переїзд. Фільм 2.
17.45 Парламентська година.
18.45 Київська панорама.
19.05 «Хіала» інформує.
19.25 Прем'єра худ. телефільму «Санта-Барбара». 210 серія.
20.15 Студія «Укртелефільм» представляє: «Шлях до ринку».
20.45 Екран кримінальних повідомлень.
20.55 60 хвилин.
21.55 Реклама.
22.20 Автомить.
22.25 Зірки говорять.
22.30 Спортивна карусель.
22.35 «Дисиденти». Док. фільм.
23.35 Екзотика.

СТУДІЯ «ТЕТ-А-ТЕТ»

13.00 Мультфільми.
13.20 Худ. фільм «Дні затемнення». Фантастика.
15.35 Відеомузика.
19.00 Мультфільми.
19.20 «1000+1 реклама».
19.25 Худ. фільм «Кров мисливця». Бойовик.
20.55 «1000+1 реклама».
21.00 Худ. фільм «Горець-1». Фантастика.

ЧЕТВЕР

26 серпня

І ПРОГРАМА УТ

7.00 З сьомої до восьмої.
8.00 «Честь». Музичні фрески.
8.45 Худ. фільм «Оберіг».
10.10 Хіт-парад «12 мінус 2».
11.05 Наук.-поп. фільм «Кібернетик Віктор Глушков. Погляд з майбутнього».
12.00 УТН.
16.00 УТН.
16.10 Для дітей. «Веселі старти».
16.30 Зустріч з гуртом «Форум».
17.25 Телефільм «Вперед. Вперед. Синголи».
17.55 Телефан.
18.30 Літературна карта України. В. Близнець.
19.00 УТН.
19.10 Депутатський канал.
19.45 Наук.-поп. фільм «Шляхами Захара Беркута».
20.05 «Несподіваний дощ». Телеконкурс шлягеру. 7 тур.
20.30 Реклама.
20.40 На добраніч, діти.
21.00 УТН.
21.30 В четвер у Президента.
21.45 Спорткур'єр.
22.00 Молодіжна студія. «Гарт».
23.00 Літературна класика на екрані. Худ. телефільм «Капітан Фракас». 1 серія.

КАНАЛ «ОСТАНКІНО»

5.00 Новини.
5.20 Ранкова гімнастика.
5.30 «Ранок».
7.45 Фірма гарантує.
8.00 Новини.
8.20 Мультфільм.
8.45 Прем'єра худ. телефільму «Просто Марія».
9.30 Концерт Державного ансамблю танцю Адигеї «Нальмес».
10.00 «Жовта ріка». Наук.-поп. телефільм. 10 серія.
11.00 Новини (з сурдоперекладом).
11.20 «Дрібниці життя». Худ. телесеріал. 13 і 14 серії.
12.20 «Спрут-4». Худ. телефільм. 3 серія.
14.00 Новини (з сурдоперекладом).
14.25 Телемікст.
15.10 Блокнот.
15.15 Прем'єра мультфільму «Пригоди Тедді Ракспіна».
15.40 Телеканал «Останкіно» представляє програму «Кроки назустріч».
16.00 Це ви можете.
16.40 ...До шістнадцяти і старші. У перерві — 17.00 Новини.
17.45 Азбука власника.
17.55 Погода.
18.00 Прем'єра худ. телефільму «Просто Марія».
18.50 Програма «Русский мир».
19.40 Вечірня казка.
19.55 Реклама.
20.00 Новини.
20.40 Лотто «Мільйон».
21.10 Худ. фільм «Незакінчена п'єса для механічного піаніно».
23.00 Новини.
23.25 Творчий вечір З. Тутова.
0.25 «Спрут-4». Худ. телефільм. 3 серія.

II ПРОГРАМА УТ, КАНАЛ «РОСІЯ»

13.00 Вісті.
13.20 Реклама.
13.25 Якщо вам після...
13.55 Пісні кохання й доброти.
15.00 Російська віза.
15.30 Там-там новини.
15.45 Студія «Рост». Кенгуру.
16.15 ТрансРосефір. «Панорама приватизації».
17.00 М-трест.
17.15 Переїзд. Фільм 3.
17.45 Парламентська година.
18.45 Київська панорама.
19.05 «Хіала» інформує.
19.20 Реклама.
19.25 Прем'єра худ. телефільму «Санта-Барбара». 211 серія.
20.15 Хроно. У світі авто- і мотоспорту.
20.45 Екран кримінальних повідомлень.
21.00 Вітчизна моя. «Місце зустрічі — Санкт-Петербург».
21.55 Реклама.
22.00 Вісті.
22.20 Автомить.
22.25 Зірки говорять.
22.30 Спортивна карусель.
22.35 Вітчизна моя. Місце зустрічі — Санкт-Петербург.
0.05 Центр Стаса Наміна (Есен-сі) представляє: клуб «Жовтий підводний човен».

СТУДІЯ «ТЕТ-А-ТЕТ»

11.50 Мультфільм.
12.00 «1000+1 реклама».
12.10 Худ. фільм «Чисте небо». Драма.
13.50 Відеомузика.
19.10 Мультфільми.
19.25 «1000+1 реклама».
19.30 Худ. фільм «Заморожені вклади». Комедія.
21.00 «1000+1 реклама».
21.05 Худ. фільм «Горець-2». Фантастика.

П'ЯТНИЦЯ

27 серпня

І ПРОГРАМА УТ

7.00 З сьомої до восьмої.
8.00 Концерт духового оркестру Національної гвардії України.
8.40 Док. фільм «Становлення українського німого кіно».
9.40 «І святе, і грішне».
10.15 На Волині музики грають.
10.40 Худ. фільм «Із життя Остапа Вишні».
12.00 УТН.
12.10 Молодіжна студія «Гарт».
16.00 УТН.
16.10 Клас-юніор-бізнес.
17.10 Шедеври камерної музики.
17.30 Док. фільм «Глибокий колодязь».
18.30 Адреси генія.
19.00 УТН.
19.10 Урядовий вісник.
19.40 Концерт джазової музики.
20.05 Реклама.
20.10 Молодіжна студія. «Ділові відомості».
20.40 На добраніч, діти.
21.00 УТН.
21.30 Спорткур'єр.
21.45 Акценти.
22.15 Літературно - мистецька студія «Основа». Лесині джерела.
23.00 Літературна класика на екрані. Худ. телефільм «Капітан Фракас». 2 серія.
0.05 УТН.

КАНАЛ «ОСТАНКІНО»

5.00 Новини.
5.20 Ранкова гімнастика.
5.30 «Ранок».
7.45 Фірма гарантує.
8.00 Новини.
8.20 Мультсвято.
10.10 Клуб мандрівників (з сурдоперекладом).
11.00 Новини (з сурдоперекладом).
11.20 Студія «Око» представляє прем'єру док. фільму «Жінка із сталі і сліз».
12.15 ВДІК: в чеканні майбутнього.
13.30 Телеканал «Останкіно» представляє програму телебачення Молдови. Не час бити у литаври.
14.00 Новини (з сурдоперекладом).
14.25 Бридж.
14.50 Бізнес-клас.
15.10 Прем'єра мультфільму «Пригоди Тедді Ракспіна». Телеканал «Останкіно» представляє програму телебачення Молдови.
15.35 «Дитинство, наче кульбаба».
16.05 «Лаутари». Музична програма.
16.35 Бесіди з єпископом Василієм (Родзянко).
16.50 Технодром.
17.00 Новини.
17.20 Сьогоднішній день Молдови. Бере участь Президент Молдови М. Снєгур.
17.45 Погода.
17.50 Людина і закон.
18.15 Вперше на телеекрані. Худ. фільм «Білий король, червона королева» («Мосфільм», Париж, Женева, Берлін).
19.40 Вечірня казка.
19.55 Реклама.
20.00 Новини. «ВІД» представляє:
20.40 Людина тижня.
20.55 Поле чудес.
21.50 Програма Х.
22.00 Вперше на телеекрані. Худ. фільм «Холодний піт» (Італія, Франція).
23.40 Новини.
0.00 Авто-шоу.
0.15 Зоряний прибій. Майданчик «Обозу» у Севастополі. Частина 1.

II, III ПРОГРАМИ УТ, КАНАЛ «РОСІЯ»

13.00 Вісті.
13.20 Реклама.
13.25 Телетеатр Росії. Л. Пантелєєв. «Вірую».
14.30 «Справжня висота Леонарда Лавлинського».
15.00 Мінарет.
15.30 Там-там новини.
15.45 Студія «Рост». «Чия сторона?»
16.15 ТрансРосефір. Штрихи до портрета.
16.45 Мульти-пульти.
16.55 «14 проти 30». Худ. фільм. 2 серія.
17.45 Парламентська година.
18.45 Київська панорама.
19.05 Студія «Укртелефільм» представляє: із серії «Шість балетних вечорів». Вечір 5. «Лісова пісня».
22.05 «Бумеранг». Телегра-шоу.
22.50 II Міжнародний музичний фестиваль «Слов'янський базар». Фінал. «Молода дружина». Худ. фільм.

СТУДІЯ «ТЕТ-А-ТЕТ»

12.15 Мультфільми.
12.30 Худ. фільм «Куди, товариші, куди ідете?» Комедія.
19.00 Мультфільми.
19.20 «1000+1 реклама».
19.25 Худ. фільм «Дивні історії Рея Бредбері». Трилер.
21.00 Худ. фільм «Горець-3». Фантастика.

СУБОТА
28 серпня

І ПРОГРАМА УТ

9.25 Прем'єра муз. фільму «Портрет у класичному стилі».
10.00 У світі цікавого. Телефільм «Яйце динозавра».
10.30 Естрадний концерт.
10.55 Телетехнотека.
11.15 Арт-жарт-кафе.
12.00 Доброго вам здоров'я. Донецький центр по реабілітації дитячого церебрального паралічу.
12.30 До 49-ї річниці Словацького національного повстання. Док. телефільм «Моя Словаччина».
13.30 Все живе.
13.50 Мультфільм «Як козаки сіль купували».
14.00 Еники-беники.
14.30 Блага вість з Ріком Реннером.
15.00 УТН.
15.10 Для дітей. Худ. фільм з субтитрами «Заяче серце».
16.25 Док. телефільм «Прощай, море».
16.40 Всесвітній спортивний огляд «Жиллетт».
17.10 Міжнародна християнська програма «Клуб 700».
17.40 Наше коло.
18.10 Кінний спорт. Етап Кубка світу і «Кубок Вольво».
18.50 УТН.
19.00 Чемпіонат України з футболу. «Металіст» — «Динамо». 2 тайм.
19.45 Хроніка МВС.
20.00 Вікно в Америку. Спільна програма «Голосу Америки» і телекомпанії «Уорлднет».
20.20 Рідна мова. Кухня.
20.45 На добраніч, діти.
21.00 УТН.
21.35 Фестиваль української популярної музики «Марія».
23.00 Арт-майдан.
0.30 УТН.

КАНАЛ «ОСТАНКІНО»

9.00 Автограф по суботах.
9.30 Спорт. Спорт. Спорт...
10.10 Медицина для тебе.
10.50 Книжковий двір.
11.30 Обличчя влади.
11.45 На балу у Попелюшки.
12.45 Фільми режисерів В. Краснопольського і В. Ускова. «Найповільніший поїзд».
14.00 Новини (з сурдоперекладом).
14.25 Центральний експрес. Тележурнал.
14.55 Спортивна програма «Ультра-сі». Чемпіонат світу з аеробіки.
15.35 Вагон 03.
16.05 Грай, гармонь...
16.50 Гроші і політика.
17.20 У світі тварин.
18.00 Чудова сімка.
18.50 Прем'єра худ. телефільму «Ті джей Хукер». Фільм 2.
19.40 Вечірня казка.
19.55 Реклама.
20.00 Новини.
20.40 Прем'єра худ. телефільму «Віднині й вовіки віків». Фільм 1. Частина 1 (США).
21.40 Студія «Резонанс» представляє.
22.10 Фестиваль сатири і гумору «Травневі усмішки». У перерві — 23.00 Новини.

II, III ПРОГРАМИ УТ, КАНАЛ «РОСІЯ»

9.30 Пілігрим.
10.15 Як жити будемо?
11.00 Прем'єра док. фільму «Серпень 1914». 1 серія.
12.00 Всесвітній ярмарок «Російський фермер».
12.50 Зигзаг удачі.
13.00 Вісті.
13.20 Російська енциклопедія. «Іван Прянишников». Частина 2.
13.50 Ізабель.
14.35 Музика крупним планом.
15.25 Сигнальний примірник.
15.35 Футбол без кордонів.
16.30 «Дев'ять днів одного року». Худ. фільм.
18.15 Вустами маляти.
18.45 Київська панорама.
19.05 Візитка. Анатолій Бондаренко.
19.10 Мультфільм.
19.30 СНН.
20.00 Хіт-рік.
20.20 Сьогодні на сьогодні.
20.40 Візитка.
20.45 Худ. фільм «Мелодрама» (Франція).
22.30 СІТ-3.
22.40 Капітан-відео.
22.45 Віннер-до.
23.05 Віра бахаї.
23.35 Віннер-після.
23.45 СІТ-3.
23.50 Про-відео.

СТУДІЯ «ТЕТ-А-ТЕТ»

13.20 Мультфільми.
13.50 Пригодницький худ. фільм «Повітряні пірати».
15.15 Музична пауза.
18.30 «35 хвилин джазу».
19.05 «1000+1 реклама».
19.10 Худ. фільм «Чорний дощ». Детектив.
21.15 «1000+1 реклама».
21.20 Кіноанонс тижня.
21.25 Відеомузика.

НЕДІЛЯ
29 серпня

І ПРОГРАМА УТ

8.00 УТН.
8.10 Ритмічна гімнастика.
8.30 У неділю вранці.
9.30 Благодійний концерт, присвячений закладанню греко-католицької церкви у м. Києві.
11.00 Худ. фільм «Пропала грамота».
12.15 Менора.
13.00 Канал «Д».
14.00 Зичимо щастя.
15.00 УТН.
15.10 Село і люди.
15.55 На варті.
16.40 Залишаючись собою. Художники К. Левич, Г. Григор'єва, О. Агафонов.
17.15 Червона рута-93. Авторська пісня.
18.15 Свічадо.
19.00 УТН.
19.10 Спортивна програма: чемпіонат Європи з жіночого футболу. Збірна України — збірна Росії. Кінний спорт. Етап Кубка світу — «Кубок Вольво».
20.30 Мультфільм «Літаючий будинок». 35 серія.
21.05 Артистичне казино.
22.10 Будьте з нами.
23.30 Фестиваль української популярної музики «Марія».

КАНАЛ «ОСТАНКІНО»

8.00 Центр.
8.30 З ранку раненько. Мультфільм «Денвер — останній з динозаврів».
9.00 Доки всі вдома.
9.30 Тираж «Спортлото».
9.45 Ранкова зірка.
10.35 Військове ревю.
11.05 Сергій Єсенін. «Россия — мать, прости меня, прости...».
11.50 «Непутні нотатки». Смерть у Венеції.
12.15 Марафон-15.
13.00 Прем'єра мультфільму «Піф і Геркулес».
13.10 Прем'єра док. фільму «Підводна одіссея команди Кусто».
14.00 Новини (з сурдоперекладом).
14.20 Діалог у прямому ефірі.
15.00 Клуб мандрівників.
15.55 Живе дерево ремесел.
16.00 Прем'єра мультфільмів «Каспер і його друзі», «Справжні мисливці за привидами».
16.30 Панорама.
17.30 Ось ми які... Циркова програма.
17.45 Новини.
18.00 Променад у Маріїнському.
19.30 Погода.
19.35 Вперше на телеекрані. Худ. фільм «Шкура».
20.55 Реклама.
21.00 Підсумки.
21.45 Спортивний уїк-енд.
22.00 Нині. Релігійна програма.
23.00 Новини.
23.25 Телешоу 50×50.

II, III ПРОГРАМИ УТ, КАНАЛ «РОСІЯ»

7.00 Вісті.
7.25 «Тиха обитель». Док. фільм.
8.00 Фольклор. Зулей.
8.30 Доброго ранку.
9.00 Студія «Рост».
9.30 Програма «03».
10.00 Ати-бати...
10.30 Кіпрас Мажейка. Вашингтон — Нью-Йорк — Москва.
11.00 Прем'єра док. фільму «Європа у вогні». 2 серія.
12.00 Пігмаліон.
12.30 Всесвітній ярмарок «Російський фермер».
13.00 Вісті.
13.20 Не вирубати...
13.35 Маски-шоу.
14.05 Біла ворона.
14.50 Чемпіонат світу з автогонок у класі «Формула-1».
16.55 «Нові пригоди Вінні-Пуха». «Чорний плащ». Мультфільми.
17.45 Коробка передач.
18.00 Студія «Сатирикон». «Не сумуй».
18.45 Обличчям до столиці.
19.05 Візитка. В. Климчук.
19.10 Мультфільми.
19.30 СНН.
20.00 Просто так.
20.30 Вечір з «Роксоланою».
21.00 Візитка.
21.05 Худ. фільм «Сеньйорита». 29, 30 серії.
22.00 Короткі зустрічі.
22.30 СІТ-3.
22.40 Сьогодні на сьогодні.
22.50 Привіт-шоу.
23.10 Про-відео.
23.40 СІТ-3.

СТУДІЯ «ТЕТ-А-ТЕТ»

12.10 Мультфільми.
12.15 «1000+1 реклама».
12.20 Худ. фільм «Доістерія». Фантастика.
13.45 Співає Род Стюарт.
19.50 Мультфільми.
20.05 «1000+1 реклама».
20.10 Худ. фільм «Баффі — винищувальниця вампірів». Фантастика.
21.35 Кіноанонс тижня.
21.40 «1000+1 реклама».
21.45 Худ. фільм «Запах жінки». Драма.

З почином, «Карпати»!

Футбол

«Карпати» (Львів, Україна) — «Шелбурн» (Дублін, Ірландія). 1:0 (0:0). Перший матч попереднього етапу розіграшу Кубка кубків. Львів. Стадіон «Україна». 25000 глядачів. Суддя А. Георгіу (Кіпр).

«Карпати»: Стронцицький, Євтушок, Чижевський, Романишин, Мокрицький, Петрик, Покладок, Кардаш, Рафальчук (А. Шулятицький, 46), Плотко, Стельмах (Різник, 72).

«Шелбурн»: Бйорн, Дулін, Аркінс (Браун, 86), Невел, Вілен, Бреді, Муні, Кастело, О'Дохерті, Дан, Розерфорд.

Гол: Євтушок (85).

Попереджено Муні, Покладка.

Ірландський клуб до європейської еліти не належить. Навіть міцним середнячком його не назвеш. Але він має певний досвід подібних змагань. «Карпати» ж у цій справі — новачок за всіма статтями. Звідси й поспішні дії господарів, які в першому таймі переходили на відвертий навал. Така тактика українців, зрозуміло, значно спрощувала завдання ірландців.

Але після перерви львів'яни почали діяти цілеспрямованіше і, коли хочете, хитріше. І бажаний результат до них таки прийшов під завісу зустрічі. Красивий гол у суто британському стилі — ударом головою — провів Євтушок після надточної передачі Плотка. Вітаючи «Карпати» з вдалим почином на євроарені, сподіватимемося, що й у Дубліні в перший день вересня українські футболісти зуміють довести справу до позитивного підсумку.

* * *

Чемпіонат країни. Вища ліга. Третій тур. «Металіст» — «Шахтар». 1:1 (0:0). 7000 глядачів. Голи: Шевченко (63, з пенальті) — у господарів; Матвєєв (54, з пенальті) — у гостей.

Петро ОБОЛОНЧУК.

Відвертий співрозмовник

Геннадій ЛИТОВЧЕНКО:
«Я ТАМ, ДЕ МОЇ ДРУЗІ»

Він сидів на трибуні затишного, дуже симпатичного стадіону в Керчі. Його впізнавали, просили автографи і запитували: чому він — блискучий майстер — поміняв грецький Пірей на Бориспіль? І я поставив Геннадієві Литовченку приблизно таке ж запитання, коли поверталися з Криму до Києва літаком, бо і мені таке рішення видалося дещо дивним.

— Мій контракт з «Олімпіакосом» мав завершитися в грудні. Але його керівництво вирішило «розлучитися» зі мною достроково. Якщо відверто, я особливо не розстроївся. Вже давно хотілося змінити обстановку і «дислокацію». Тож розійшлися без жалю.

— Мабуть, вам уже добряче набридли ті всі скандали, обмани, невиплачені гроші?

— Безумовно. Щоразу з Олегом чекали виплати. Принизливо. За контрактом платню мали одержувати в доларах, але видавали драхми. Доводилося грецьку валюту нелегально обмінювати. Одне слово, клопотів вистачало.

— Напевно, Литовченкові, який отримав «вільну», пропонували місця в інших клубах?

— Запрошували і до грецьких, і до німецьких. Але умови, які пропонувалися, мене не влаштовували. Вербуватися ж на 2—3 роки і влазити в кабалу не хотілося.

— А Блохін не кликав вас до клубу ПАОК (Салоніки)?

— Ні. Хоча через третіх осіб це питання обговорювалося.

— То чому ж зупинилися на «Борисфені»?

— У цьому колективі працюють мої друзі. Пограю в команді (вважаю, дуже перспективній), підтримаю форму. А далі — побачимо. Умови в Борисполі мене цілком влаштовують поки що.

— Давайте пофантазуємо. Скажімо, бориспільці виграють Кубок країни і дістануть право виступати в євротурнірі. Тоді що? Може, залишитеся?

— Грати за «Борисфен» почну одразу, як тільки отримаю дозвіл на це. Щодо Кубка кубків, то дай Боже нашому теляті вовка з'їсти. Повірте мені: це дуже складна справа, і йти до цієї мети треба наполегливо і не один день. Але, повторюю, за «Борисфен» залюбки гратиму на будь-якому рівні.

— Знаєте, і я, і, швидше за все, більшість шанувальників футболу чекали, що з Греції ви повернетеся, як один з варіантів, до київського «Динамо»...

— Ні, туди не збирався. Там мене вже ніхто не знає. Це чужий для мене колектив. Хоча київське «Динамо» назавжди залишиться для мене рідним.

— Яке ваше бачення нинішнього конфлікту в динамівському домі?

— Усі неприємності, як на мене, почалися з того, що впливати на життя клубу почали особи з, м'яко кажучи, дуже приблизним уявленням про футбол. Шкода, що свого часу з ФК «Динамо» пішов Валерій Васильович Лобановський. Будь він в Україні, то не допустив би, переконаний, до такого. Робити ж якісь заяви і давати оцінки ситуації не хотілося б.

— То, може, зачекаємо суду, який і вирішить, хто правий?

— Дуже сумніваюся в цьому. Існують документи з помилками, оформлені свого часу юристами клубу. До речі, відомий адвокат Віктор Медведчук, який працював у ФК, мав пряме відношення до укладення наших з Протасовим контрактів з «Олімпіакосом». Багатьом відомо, скільки з нас «попили крові» через недосконалість тих документів. Так і Безверхого, нехай він не ображається, пошили в дурні, а самі...

— Гаразд. Годі про «Динамо». На ньому світ не закінчується. Давайте ліпше поговоримо про національну збірну, доля якої цікавить болільників найбільше. Що можете сказати про цей колектив?

— Дуже хотілося б грати в ньому. Збірну нині очолює авторитетний Олег Петрович Базилевич. Я чекав, що мене покличуть до збірної. Як, мабуть, і Протасов, і Заваров, і ще ряд українських футболістів, котрі виступають тепер за кордоном. Проблем не було б. Скажімо, в контрактах з «Олімпіакосом» було обумовлено відпускати нас з Протасовим грати за національну команду на п'ять матчів протягом року. Причому, за рахунок клубу.

— Ви, з усього видно, не полишаєте надії, що колись вас покличуть до збірної?

— Дуже сподіваюся на це. Зрозуміло, що тренери головної команди України сьогодні пильніше придивляються до перспективної молоді. Але вже скоро настане час відбіркових матчів чемпіонату Європи, і тоді «діди» неодмінно стануть у пригоді. До речі, і мене, і Протасова, і Заварова, і Михайличенка наполегливо запрошували до збірної Росії. Як бачите, свій вибір зробили. Ми — українці, і Батьківщина у нас одна.

Вірю в розквіт українського футболу. Однак зрозуміло, що для досягнення мети знадобиться багато чого. Насамперед слід подбати про матеріальну забезпеченість клубів. Лише тоді перспективні юнаки не «клюватимуть» на копійчані пропозиції клубів з країн, де футбол значно поступається нашому. Але є один дуже суттєвий момент: на чужині нема побутових проблем. Однак скажу вам від щирого серця: вдома грати в моральному плані значно краще. Тут зовсім інше сприйняття футболу — приємніше, гостріше. Отож, треба прагнути до кардинальної перебудови футбольного господарства і, головне,— набратися терпіння. І успіх до нас прийде неодмінно.

Віктор БРАНИЦЬКИЙ.

На знімку: Геннадій Литовченко ще зовсім недавно виступав у формі «Олімпіакоса». Тепер приміряє футболку «Борисфена».

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

ГОЛОС України

ЗАСНОВНИК — ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

ГАЗЕТА ВИХОДИТЬ з 1 січня 1991 року.

Перший заступник головного редактора А. ГОРЛОВ.
Редколегія: С. ПРАВДЕНКО (головний редактор), О. БІЛИК (заст. головного редактора), Л. БРОВЧЕНКО (в. о. заст. головного редактора), І. ГРУШКО, В. КРАСНОДЕМСЬКИЙ, С. ПИСАРЕНКО, Б. СИДОРЕНКО (заст. головного редактора), А. СОЛОНСЬКИЙ, В. СУДДЯ (заст. головного редактора).

Адреса редакції: 252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-88-23; телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 441-89-34, 441-89-44.
Рукописів не повертаємо.
Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.

☆ Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.
☆ За точність викладених фактів відповідальність несе автор.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами.
Індекс 60955.
Загальний тираж 800.040

Комбінат друку видавництва «Преса України».
252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.
1 2 3 4 5 6 7 8 9
Зам. 0304109.

1, 11, 12, 13 сторінки набрано і зверстано в комп'ютерному центрі «Голосу України».